

mandagmorgen

Nr. 35
8. oktober 2018
mm.dk

Aalborg har Danmarks-
premiere på sociale
obligationer

Klimakampen vindes
omkring middagsbordet

Massiv kritik af reform
om ungdomskriminalitet

**Har du brug
for en
blockchain?**

Nej

(medmindre du har
helt særlige behov)

CHEFREDAKTØREN MENER

“

*Derfor rejser sagen
også spørgsmålet, om der
hersker en usund ledelseskultur
i dele af det danske politi?*

Læs chefredaktørens blog

03

**Hvad er op og ned i blockchain-hypen**

Blockchain er muligvis en revolution, men det betyder ikke, at det er svaret på alle problemer. De første erfaringer med teknologien tegner et billede af begyndervanskeligheder, så lad være med at gå i panik, blot fordi din organisation ikke har en blockchain. Mandag Morgen dykker ned i en af tidens mest hypede teknologier.

08

Erhvervs-guru:

Blockchain er vores opgør med mellemændene

INTERVIEW Alt forandres, når vi ikke behøver mellemænd til at facilitere tilliden i samfundet, mener den canadiske erhvervs-guru, Don Tapscott. Dette bliver muligt med blockchain-teknologien, som dog stadig har lang vej igen.

13

Det blå Danmark satser på blockchain

Virksomheder og myndigheder i 'det blå Danmark' er i front med at udvikle løsninger med blockchain-teknologi. Men løsningerne fungerer kun, hvis mange går med.

16

For første gang i Danmark skal private penge hjælpe psykisk sårbare i job I Aalborg skal private penge sende psykisk sårbare borgere i job eller i uddannelse. Den Sociale Kapitalfond betaler via sociale obligationer og får kun sin investering igen, hvis 60 ud af 120 deltagere kommer i arbejde eller i uddannelse.

04

Rasmussens verden:

Klimakampen skal vindes omkring middagsbordet

20

FOTO — MADS CLAUS RASMUSSEN / RITZAU SCANPIX



Reform af lov om ungdomskriminalitet får advarselslamper til at lyse rødt

Det strømmer ind med kritiske høringssvar til regeringens reform af loven for ungdomskriminalitet. Kritikerne omfatter alt lige fra juridiske eksperter og børneorganisationer til kommuner og faglige organisationer, der især er bekymrede for børnenes retssikkerhed.

22

Videnbank: Hvert andet danske selskab overlever ikke efter 7 år

25

Politikere glemte at slå koldt, ikke-forurenede, vand i blodet

På blot ét år er antallet af pesticider i drikkevandet femdoblet, lød det i avisen Ingeniøren for nylig. Det fik flere politikere til at fare til tasterne, men de er løbet med en halv vind, siger forsker bag opgørelsen.

26

Tænketank:

Lokal, veluddannet arbejdskraft er afgørende for vækst

Skal vi have jobvækst i provinsen, skal virksomhederne have lokal adgang til veluddannet arbejdskraft, viser ny undersøgelse fra tænketanken DEA.

28

Henrik Ørholst:

Bedre beskyttelse til folk, der tør fløjte alarm

30



Mere lukket end politiet tillader

Ikke nok med at det danske politi og spionvæsen dyrker en ledelseskultur af ekstrem lukkethed; man retsforfølger også enhver, der udfordrer den.

POLITI

Forleden faldt der en opsigtsvækkende dom ved Landsretten i Viborg. Eller rettere sagt: Der faldt en indlysende dom i en opsigtsvækkende sag.

Politiet ville straffe en fotograf fra Politiken, fordi han havde nægtet at følge en ordre om at forlade stedet, da 300 flygtninge og migranter i 2015 spadserede på en sønderjysk motorvej. Fotografen blev anholdt, var kortvarigt fængslet og fik efterfølgende en bøde. Den nægtede han at betale, og onsdag slog landsretten fast, at ordren til pressen om at forlade motorvejen var ulovlig.

Efter den langstrakte sag kan man roligt slå fast, at der ikke var tale om en uskyldig fejlurdering i kampens hede fra politiets side. Tværtimod har myndighederne hele fire gange foretaget den vurdering, der onsdag blev kendt ulovlig. Først anholdt politiet fotografen. Siden fik han en bøde. Så førte politiet sagen ved byretten. Og da fotografen blev frikendt, ankede anklageren til landsretten.

Derfor rejser sagen også spørgsmålet, om der hersker en usund ledelseskultur i dele af det danske politi? Det er der desværre meget, der tyder på.

DET MEST SKRÆMMENDE eksempel er den såkaldte Tibetsag, der snart for anden gang skal gennemgås af en undersøgelseskommission. Sagens kerne er den ulovlige beslutning om at forhindre almindelige danskere i at praktisere deres ytringsfrihed ved at demonstrere mod en besøgende kinesisk præsident.

Igen kunne man håbe, at der var tale om et enkeltstående tilfælde af dårlig dømmekraft. Men oprulningen af sagen har vist et langt mere bekymrende mønster, hvor Folketinget og offentligheden blev forsøgt ført bag lyset, og hvor oplysninger blev tilbageholdt for at skjule sagens rette sammenhæng. Som om det ikke var nok, berettede en anonym politibetjent overfor Berlingske, at det i årevis var almindelig praksis i politiet, at besøgende højtstående kinesere ikke skulle se demonstranter.

Ydermere peger flere aktuelle sager på, at også den hemmelige del af politiet, PET, dyrker den samme ledelseskultur, hvor enhver indblanding udefra bliver mødt med ligegyldighed, undren eller ligefrem et sagsanlæg.

Tag den dramatiske politiaktion for nylig, der lukkede broer og andre trafikårer ned i timevis, mens svært bevæbnet politi gennemførte en massiv menneskejagt på Sjælland og på Fyn. Enhver kan forstå, at PET skal reagere, hvis det har mistanke om et forestående angreb, men mere end en uge efter aktionen har PET fortsat ikke oplyst noget som helst om operationen. Det har ført til kritik fra eksperter og flere medlemmer af Folketinget. Men hos PET finder man blot en nærmest grotesk pressemeddelelse, hvor det hedder, at "vi er fuldt ud opmærksomme



JAKOB NIELSEN
Ansv. chefredaktør,
Mandag Morgen

på kritikken og på, at vi bør tilstræbe åbenhed, når det er muligt". Det er en ledelse, der ikke bare har lukket i, men som også har lukket sig om sig selv.

SYMBOLSK NOK FØRER NETOP PET i disse dage en sag ved byretten mod sin tidligere chef, Jakob Scharff, der er tiltalt for at have videregivet fortrolige oplysninger i en bog om sine syv år som leder af PET.

Der er ingen tvivl om, at Scharff kunne have håndteret sagen bedre. Men igen har politi og anklagemyndighed valgt at gå ekstremt hårdt til værks og trække Scharff i retten for i 28 tilfælde at have brudt sin tavshedspligt. Det viser sig imidlertid, at flere af de 28 forhold rent faktisk har været omtalt offentligt før – nogle af dem af PET selv.

Hvis Scharff bliver dømt, vil PET reelt føle sig bekræftet i, at man ikke skylder offentligheden den mindste forklaring på noget som helst, men derimod kan udøve sin betragtelige magt fuldstændig afskåret fra nogen kontrol fra offentlighedens side. Og hvis en eller flere journalister eller redaktører ved en senere sag i samme kompleks også bliver dømt, vil det reelt betyde, at pressen i fremtiden skal sende interview med nuværende og tidligere kilder i efterretningstjenesten til godkendelse, inden de trykkes. Det vil være betænkeligt tæt på censurlignende vilkår.

Der er tale om så mange og så alvorlige sager inden for relativt få år, at det er på sin plads at tale om en ledelseskultur, der systematisk dyrker hemmeligholdelsen som magtinstrument. En ledelseskultur, hvor målet altid helliger midlet – også i de tilfælde, hvor midlet viser sig at være i strid med de love, som politi og anklagemyndighed ellers er sat i verden for at håndhæve. Paradokset er åbenlyst og i grunden ret chokerende.

Den ledelseskultur kan hverken politiet, dets medarbejdere eller samfundet være tjent med. Sådan et land er vi ikke, og sådan et land skal vi ikke være. Indtil politiets ledelse indser dette, må vi stole på, at domstolene udfører den nødvendige kontrol af den udøvende magt. Nøjagtig som Landsretten i Viborg gjorde det forleden •

For første gang i Danmark:

Private penge skal hjælpe psykisk sårbare i job

I Aalborg skal forløb finansieret af private penge sende psykisk sårbare borgere i job eller uddannelse. Den Sociale Kapitalfond betaler via sociale obligationer både for forløb og indsats og får kun sin investering igen, hvis halvdelen af deltagerne kommer i arbejde eller uddannelse.



JENS REIERMANN
jre@mm.dk
@JReiermann

SOCIALE INVESTERINGER

Den første gruppe af i alt 120 psykisk sårbare voksne fra Aalborg Kommune blev i sidste uge henvist til et forløb, der finansieret af private penge skal skaffe dem et arbejde, et fleks- eller skånejob eller ind på en uddannelse inden udgangen af 2019.

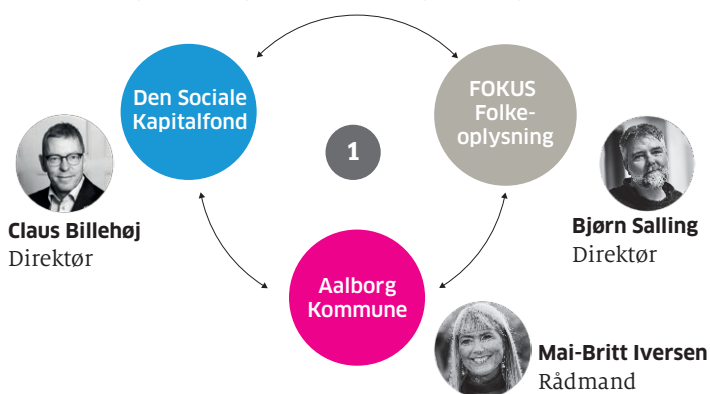
Opgaven med at finde jobbene udføres af den socialøkonomiske virksomhed Fokus Folkeoplysning og finansieres 100 pct. med sociale obligationer, der er en form for social investering. Den måde at finansiere sociale indsatser er en nyskabelse i Danmark. I dette tilfælde kommer pengene fra Den Sociale Kapitalfond og Den Obelske Familiefond.

Hvor målrettede indsatser over for psykisk sårbare borgere typisk lykkes for hver fjerde, er målet med det nye projekt, at halvdelen, dvs. 60 ud af de 120 deltagere, kommer i arbejde eller påbegynder en uddannelse. Det helt særlige er, at Aalborg Kommune over tre år betaler for hver uge en borger er i arbejde eller i gang med en uddannelse. Når det lykkes for 50 pct. af deltagerne, begynder fondene at tjene penge. SE FIGUR 1.

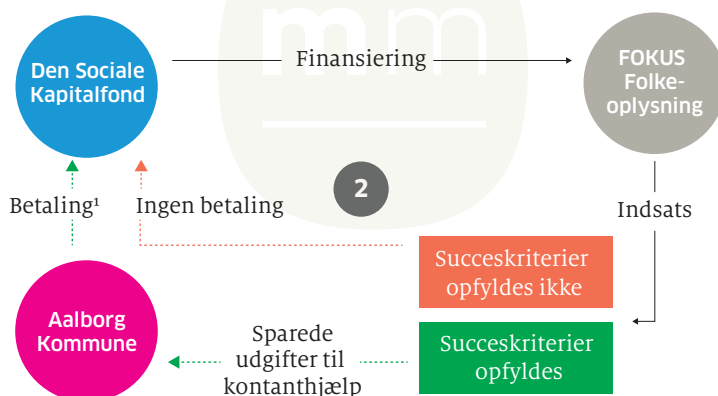
“Jeg vil så gerne være med til at udvikle vores arbejde på det sociale område. Lige nu taber vi alt for mange psykisk sårbare borgere. Det er et af de allerstørste problemer. Kan vi arbejde med dem på en bedre måde, så de får et bedre liv, er det værd at prøve,” siger Mai-Britt Iversen (S), rådmand for Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen.

Aalborg Kommune betaler, når psykisk sårbare borgere får et job

Aftale, forløb og parter bag social investering i Aalborg



Aalborg Kommune, Den Social Kapitalfond og FOKUS Folkeoplysning aftaler målgruppen og succeskriterier - i dette tilfælde, at borgerne over en tre-årig periode er i arbejde eller under uddannelse.



Den Sociale Kapitalfond påtager sig den økonomiske risiko, og Aalborg Kommune betaler kun, hvis succeskriterierne opfyldes. Så betaler kommunen en bonus til Den Sociale Kapitalfond og undgår til gengæld at betale kontanthjælp til netop de borgere.

FIGUR 1 — Danmarks første store projekt, hvor private penge finansierer indsats over for udsatte borgere. Aalborg Kommune betaler for hver borger, der i en tre-årig periode er kommet i arbejde eller i gang med en uddannelse. Lykkes det for mere end 50 pct. af deltagerne tjener fondene penge, ellers taber de på indsatsen.

NOTE¹ — Aalborg Kommune betaler til FOKUS Folkeoplysning, der så igen afregner med Den Sociale Kapitalfond.

KILDE — Aalborg Kommune, Den Sociale Kapitalfond og Mandag Morgen.

Og der er netop tale om et forsøg. Målgruppen er borgere på kontanthjælp, som har andre problemer end ledighed. De er altså ikke jobparate, men aktivitetsparate, der er betegnelsen for den gruppe borgere på kontanthjælp, der er længst væk fra arbejdsmarkedet. Her er erfaringen, at de traditionelle forløb for denne gruppe ofte skal leve op til en række proceskrav, der overskygger det egentlige mål: at hjælpe borgeren i job. Her er projektet i Aalborg helt konsekvent; der er fokus på resultatet og ikke på de enkelte detaljer i forløbet.

“Aalborg Kommune betaler ikke for indsatsen, men kun for resultaterne. Det giver os en kæmpe frihed. Mine medarbejdere skal ikke lave indberetning på indberetning, men skabe job for borgerne. I forløbet fjerner vi al den slags pseudoarbejde,” siger Bjørn Salling, direktør for den socialøkonomiske virksomhed Fokus Folkeoplysning.

Der er altså sat en tyk streg under, at resultatet er afgørende. SE TEKSTBOKS.

“Vi betaler, fra det øjeblik borgeren træder ind på arbejdsmarkedet, og så betaler vi derefter uge for uge, hvis de stadig er i beskæftigelse. Den model er jeg ret begejstret for, fordi det både handler om at komme i job og at blive i job,” siger Mai-Britt Iversen.

Også her adskiller modellen i Aalborg sig fra lignende projekter, hvor betalingen afhænger af resultatet.

“Man kan måske presse borgere i job, hvilket så bare ikke er en bæredygtig løsning for dem. I projektet her har vi en forpligtelse til at være støtte, mentor og efterværn for personen, men også for arbejdspladsen, så vi kan hjælpe, hvis der opstår problemer. Vi går efter varige ansættelser, og det tror vi på er muligt,” siger Bjørn Salling.

Job eller forsørgelse?

Projektet i Aalborg slutter sig til de i alt 119 projekter, der på globalt plan er finansieret med forskellige former for sociale obligationer. På linje med det danske projekt er der i næsten alle tilfælde opstillet meget tydelige mål for, hvad indsatsen skal føre til.

Målene er ofte defineret som et enten/eller. Et eksempel kunne være, at borgeren enten modtager forsørgelse fra det offentlige, eller også at borgeren er i job eller uddannelse. Med den type tydelige mål er det relativt enkelt at gøre op, om projektet har ført til de ønskede resultater eller ej.

Et andet eksempel på sociale obligationer med et tydeligt mål er den første sociale obligation i verden, der arbejdede med at reducere andelen af løsladte kriminelle fra fængslet i den engelske by Peterborough, der faldt tilbage i kriminalitet inden for det

Aalborg Kommunes sociale obligation

Aftalen mellem Aalborg Kommune, Den Sociale Kapitalfond og den socialøkonomiske virksomhed Fokus Folkeoplysning omfatter 120 aktivitetsparate, psykisk sårbare ledige. De 120 borgere udgør ca. 4 pct. af kommunens samlede antal aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, der p.t. er på 3.184 personer.

Målsætning: Mindst 50 pct. af deltagerne svarende til minimum 60 skal opnå selvforsørgelse. Det kan være i form af et fuldtidsjob, fleksjob, eller at borgeren kommer i uddannelse.

De socialøkonomiske virksomheder bruges som springbræt til job i andre virksomheder eller til uddannelse. Der vil også være tale om jobskabelse i de medvirkende socialøkonomiske virksomheder.

Målgruppe: Aftalen indebærer, at Aalborg Kommune henviser i alt 120 ledige i perioden fra 1. september 2018 til 31. december 2019. Til projektet kan der henvises psykisk sårbare, aktivitetsparate ledige, som er motiveret for at indgå i projektet og ønsker at få et job. Halvdelen af deltagerne henvises af Uddannelseshuset, dvs. borgere under 30 år, mens den anden halvdel henvises af Job- og Aktivhuset, dvs. borgere over 30 år.

Indhold: Der er mulighed for at afprøve forskellige brancher som led i en afklaring og kompetenceudvikling. Det kan ske i Fokus Folkeoplysningens virksomheder inden for følgende brancher: restaurant og café, rengøring/viceværtsservice og detailsalg, butik eller lager.

Bonusbetaling til Den Sociale Kapitalfond: Job- og Ydelsesafdelingen i Aalborg Kommune betaler for hver uge, deltageren er selvforsørgende. Prisen er aftalt til 796 kr. om ugen i 156 uger, dvs. 3 år. Til sammenligning modtager unge under 30 år på kontanthjælpens laveste sats ca. 1.675 kr. om ugen.

I praksis deler Aalborg Kommune og Den Sociale Kapitalfond derfor gevinsten, når borgeren kommer i arbejde og fastholdes i arbejde over tre år. Hvis der er tale om delvis selvforsørgelse (fleksjob eller småjob på under 37 timer om ugen) er betalingen 385 kr. om ugen i de 3 år.

første år efter løsladelsen. Konkret skulle tilbagefaldet reduceres med 7,5 pct., så også her var det altså enkelt at afgøre, om målet blev nået, for enten var målgruppen tilbage i fængslet, eller også var de ikke.

Erfaringer fra de mange evalueringer af de forskellige projekter med sociale obligationer viser, at det er helt afgørende, at der opstilles den type klare og forståelige mål. Det betyder også, at parterne ved, hvad der skal måles på og ikke mindst, at de deler samme opfattelse af, hvornår et projekt er en succes.

Enighed om målgruppen

Det kan være noget af et kunststykke at udvælge de borgere, der skal deltage i et projekt, fordi der i princippet er to modsatte interesser på spil. Tager vi projektet i Aalborg, kunne Fokus Folkeoplysning være interesseret i at få borgere, der er så tæt på arbejdsmarkedet, at de nærmest af sig selv ville få sig et job. Det ville alt andet lige gøre det nemmere at få succes.

På engelsk kaldes det for *'cherry-picking'*

eller *'creaming'*, når et socialt projekt fokuserer på de borgere, der er nemmest at hjælpe.

Omvendt kunne Aalborg Kommune have en interesse i, at Fokus Folkeoplysning særligt får henvist de borgere, der under ingen omstændigheder af sig selv ville komme i arbejde. Det vil så gøre det sværere for Fokus Folkeoplysning at få succes med deres arbejde.

I begge tilfælde er der tale om såkaldte *'perverse incentives'*, altså incitamenter, der trækker i den modsatte retning af det tiltænkte formål. For at undgå, at sociale obligationer kun plukker de mest modne kirsebær i målgruppen, eller omvendt at der kun skal arbejdes med de absolut mest komplicerede borgere, kan man vælge at finde deltagerne ved lodtrækning. Det sikrer, at der bliver et mix af borgere, der afspejler den samlede gruppe.

I Aalborg har man valgt en lidt anden vej. Her er der på forhånd enighed om, at projektet omfatter aktivitetsparate, men ikke jobparate kontanthjælpsmodtagere. >

Parterne er også enige om, at borgerne selv skal være interesseret i at komme i arbejde.

Alt tyder på, at der er enighed om målgruppen mellem de to parter.

Private tjener på at hjælpe

Sociale indsatser finansieret med sociale obligationer tiltrækker sig både internationalt og herhjemme mere og mere opmærksomhed. Regeringen fremsatte i sidste uge lovforslaget om at etablere Den Sociale Investeringsfond. Målet er, at fonden ud over egne midler skal tiltrække private investorer til projekter som det i Aalborg.

“Vi skal i højere grad give medarbejderne frihed til at bruge deres faglighed til f.eks. at hjælpe ledige i job. Vi skal også have blik for, at der kan være flere veje til at nå målet. Det er bl.a. derfor, vi vil etablere Den Sociale Investeringsfond, som vil gøre det muligt at igangsætte og afprøve nye indsatser, som ellers ikke ville blive sat i gang,” skriver Sophie Løhde (V), minister for offentlig innovation, i en kommentar.

Spørgsmålet er selvfølgelig, om det overhovedet giver mening at trække privat kapital ind i finansieringen af de forløb, der skal hjælpe udsatte borgere i gang med et nyt liv. En række aktører i Danmark mener f.eks., at det er problematisk, at en privat investor skal tjene penge på deres sociale arbejde.

“For mig er det vigtigt, at borgerne bliver behandlet med respekt af vores samarbejdspartnere. Jeg skal også vide, at det her ikke er en pengemaskine, hvor aktørerne bare vil tjene penge på de her borgere. Jeg er tryk ved at gå ind i det her, fordi Den Sociale Kapitalfond har en ordentlig hensigt,” siger rådmand Mai-Britt Iversen.

Heller ikke Bjørn Salling har problemer med, at jobforløbene betales af en privat investor.

“Jeg er meget afklaret med, at pengene kommer fra Den Sociale Kapitalfond. Finansieringen gør den store forskel i forhold til den måde, vi arbejder på. Jo, måske er der mere fokus på resultaterne, men vi har i hvert fald fuld metodefrihed,” siger Bjørn Salling, der sagtens kan se sig samarbejde med mere traditionelle investorer.

“På sigt kunne man godt forestille sig, at en pensionskasse eller andre gik ind. Selvfølgelig skal de tjene penge, men kommunerne har jo også en økonomisk interesse. De er jo ikke interesseret i at have en stor gruppe borgere, der modtager offentlig forsørgelse,” siger han.

Et blik på den aftale, som beskæftigelsesudvalget i Aalborg har godkendt, viser, at projektet kan ende med at være en endda rigtig god forretning for kommunen. De borgere, der kommer i arbejde, skal ikke længere have kontanthjælp og sparer der-

for kommunen for den udgift. Dertil kommer, at kommunen også sparer penge på de sociale forløb, som de 120 borgere ellers skulle være tilbudt. Den slags forløb koster ifølge Mandag Morgens oplysninger ofte mellem 35.000 og 40.000 kr. pr. stk.

Tålmodige penge

Mens Aalborg Kommune altså kun betaler, når borgerne over en periode på tre år er i arbejde eller påbegynder en uddannelse, står Fokus Folkeoplysning for de aktiviteter, der forhåbentligt skal levere resultaterne. De aktiviteter finansieres med bevillinger fra Den Sociale Kapitalfond og Den Obelske Familiefond.

“Vi tror på projektet, men jeg ville lyve, hvis jeg sagde, at der ikke var en risiko ved projektet. Men skulle det gå galt, er vi klar



Vi tror på projektet, men jeg ville lyve, hvis jeg sagde, at der ikke var en risiko ved det.

CLAUS BJØRN BILLEHØJ
Adm. direktør, Den Sociale Kapitalfond

til at tage tabet,” siger direktør for Den Sociale Kapitalfond Claus Bjørn Billehøj.

“Vi er optaget af, at investeringen skaber resultater. Vi kan ikke sige, hvad der skal til, men vi kan være med til at skabe plads til innovation. Det er det, det handler om. Vi skal nå målene på en anden måde, end man ellers ville gøre,” siger han.

Projektet i Aalborg er et af to projekter, som Den Sociale Kapitalfond har sat i gang for at afprøve om sociale obligationer kan virke herhjemme. De to projekter er de første sociale obligationer i Danmark. Det andet projekt er en aftale indgået med Balderup Kommune, og her er målgruppen ti autister. Claus Bjørn Billehøj håber, at de to projekter bliver efterfulgt af flere.

“Det er gode projekter, og vil gerne se mange flere forsøg med sociale obligationer. Det er ikke en tryllestav, der kan løse alle problemer, men et supplement til andre typer af sociale indsatser,” siger han.

Fokus Folkeoplysning samarbejder i forvejen med Jobcenteret i Aalborg Kommune med bl.a. forløb for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere. Normalt regner

de med, at det lykkes at komme i job for hver fjerde deltager. Nu er ambitionen, at halvdelen skal i job.

“Det er et meget ambitiøst mål,” siger Sophie Løhde og fortsætter: “Det bliver spændende at følge projektet. Hvis det lykkes at få så mange i beskæftigelse eller uddannelse, er det et virkelig flot resultat. Det vil først og fremmest gavne de mennesker, som bliver selvforsørgende, men også kommunen og dermed skatteborgerne.”

Selv om ambitionerne er høje, mener Bjørn Salling, at de er realistiske.

“Jeg er helt tryk ved ambitionen. Normalt varer forløbene 13 uger. Det er meget kort tid for nogle af de borgere, vi taler om. Nu har vi et længere tidsperspektiv og kan udelukkende fokusere på de aktiviteter, der giver mening i forhold til at finde et arbejde til dem. Det skal nok lykkes,” siger Bjørn Salling og uddyber:

“Selvfølgelig forventer vi, at nogle af borgerne bliver ansat hos os, men vi kan ikke ansætte alle 60, så vi skal ud og finde andre virksomheder, der kan tage dem.”

Virksomhed: Win-win

Den lokale entreprenørvirksomhed TL Byg, der beskæftiger ca. 250 medarbejdere, kunne være en af de virksomheder, der tilbød projektets deltagere ansættelse.

“Vi har en størrelse og en mulighed for at give en håndsrækning. Jeg synes, at vi som virksomhed skal give noget tilbage til samfundet. Jeg har også nogle medarbejdere, som gerne vil tage imod de borgere, som kommer til os,” siger direktør Peter Boltau fra TL Byg.

Han har allerede erfaring med at skabe småjob til borgere, der har svært ved at arbejde på fuld tid og nævner som eksempel en borger med sklerose, der nu arbejder 15 timer om ugen i virksomheden.

“Hvis man kun kan arbejde 15 timer, fordi kroppen ikke kan følge med, og vi har et job, hvor der er brug for 15 timer, jamen så er det jo en win-win-situation for både os og for borgeren,” siger Peter Boltau.

For ham handler det om at finde og beskrive de små funktioner, der kan løses af borgere, der ikke kan arbejde fuld tid.

“Jeg brænder for at finde den slags job til borgere, der har brug for det. Man skal prøve det og opleve, hvad det kan give en selv og virksomheden. Man kan mærke det inde i kroppen, når det lykkes,” siger han.

Fundamentet for, at det kan lykkes, lægges ifølge ham i forberedelsesfasen.

“Vi har nogle funktioner, hvor vi ikke har råd til at ansætte en på fuld tid. Hvis jeg lærer de her personer rigtigt op, så laver de et stykke arbejde, som vi har brug for, og så kan jeg jo lige så godt ansætte dem i de timer, vi bliver enige om,” siger han •

EUC Syd uddanner til grøn omstilling

På EUC Syd i Sønderjylland uddannes eleverne til mere end blot fagligt dygtige håndværkere. For når de unge med svendebrevet i hånden forlader erhvervsskolen, har de nemlig udover den håndværksmæssige viden og kunnen, en bæredygtig indsigt og forståelse, der gør, at de naturligt kan forholde sig til fx CO₂-udledning og indtænke miljøgevinster og miljøhensyn ude på arbejdspladserne.

På EUC Syd bliver morgendagens arbejdsstyrke således igennem uddannelsen klædt på til grøn indstilling og omstilling.

Og det er ikke tilfældigt, at det er lige præcis er EUC Syd, som forpligter sig på bæredygtighed. Medvirkende er bl.a. det meningsfulde samarbejde erhvervsskolen har med regionens virksomheder og ProjectZERO.

Siden 2007 har EUC Syd været en del af ProjectZERO-visionen, der arbejder mod et CO₂-neutralt område i 2029. Og der har hele tiden været et stærkt fokus på, hvordan uddannelse – erhvervsuddannelse, erhvervsgymnasial uddannelse og efteruddannelse – kan bidrage til målsætningen.

Igennem flere projekter som ZERObolig, ZERObyg og nu det

nyeste IC NZEB (Interdisciplinary Cooperation in Nearly Zero Emission Buildings, med deltagelse fra Frankrig, Slovenien, Grækenland og Danmark) er der et særligt fokus på håndværksuddannelserne.

Både de unge på håndværkeruddannelserne og de involverede håndværkere har stor indflydelse på, hvordan vores eksisterende bygninger renoveres, og på hvordan nye bygninger bliver opført.

Og netop bygninger spiller en stor rolle i det samlede energiforbrug og den samlede CO₂-udledning, hvorfor det er vigtigt, at alle håndværkere er opmærksomme og opdaterede på bl.a. de nyeste installationer, teknikker og materialer.

I EUC Syd/ZERObyg-projektet var 700-800 håndværkere på efteruddannelse og ca. 200 håndværksme-

stre på energivejlederkursus – et samarbejde mellem Teknologisk Institut og EUC Syd.

Disse projekter følges nu op med nye tiltag, både i form af IC NZEB-ansøgningen og pilotforløb i lokale virksomheder med henblik på efteruddannelsesstilbud i 2019 – det bliver tilbud tilpasset konkrete behov i de enkelte virksomheder. Som udgangspunkt vil hovedtemaerne være forretningsforståelse, lean og bæredygtighed. Og disse forløb og handleplaner udvikles som en del af Roadmap2025 i samarbejde med ProjectZERO og lokale virksomheder.

– Det tætte samarbejde med virksomheder og andre uddannelsesinstitutioner giver vores egne uddannelser et løft. Og det sikrer også, at vi har en tæt dialog med virksomhederne, og derfor ved, at kompetencer indenfor bæredygtighed får stor betydning for vores elever ude på arbejdsmarkedet, lyder det fra vicedirektør på EUC Syd, Hans Lehmann.

En væsentlig aktør i ind- og udland

Også fra udlandet efterspørges bæredygtige løsninger, og EUC Syd har etableret samarbejde med lande som Frankrig og Kina.

– På vores skole uddanner vi 200 franske håndværkere om året. De arbejder i hjemlandet som VVS-installatører, elektrikere og



Et eksempel på at håndværkereleverne ved EUC Syd forholder sig til bæredygtighed i hverdagen, er de fem snedkerelever, der netop har vundet Bosch Innovationspris 2018 ved at udtænke, tegne og bygge et kreativt og multifunktionel loungesæt af genbrugsmaterialer – der er lys i den øverste bjælke, indbyggede stikkontakter til pc og mobil og bordene imellem sæderne giver mulighed for også at bruge møblet til fx spise ved.

EUC Syd er Sønderjyllands største uddannelsesinstitution. Skolen har flere end 25.000 individuelle elever og kursister om året og over 100.000 m² under tag på adresser i Aabenraa, Tønder, Haderslev og Sønderborg.

En af EUC Syds visioner handler om at tage ansvar for miljøet og indtænke fremtidens behov og udfordringer. EUC Syd har fx også implementeret energieffektive og klimavenlige løsninger på skolen.

Læs mere på www.eucsyd.dk

tagdækkere og kommer til EUC Syd for at lære om at håndtere og etablere energirigtigt byggeri, fortæller vicedirektøren.

Også i Kina har EUC Syd etableret et samarbejde. Lærere og elever fra Danmark og Kina kommer på besøg hos hinanden og udveksler viden og nye ideer.

– Vores samarbejde med en polyteknisk skole i Haiyan går bl.a. ud på, at vi uddanner eleverne og lærerne til at have fokus på bæredygtighed og energi, siger Hans Lehmann.

Alle projekter og tiltag for grønne løsninger gør, at EUC Syds elever bliver bedre rustede til fremtidens arbejdsmarked. Og samtidig positionerer EUC Syd sig som en substansiell aktør på både det regionale og internationale plan.



- Der er stor hype om blockchain-teknologien, men også en udbredt mangel på viden hos beslutningstagere.
- En blockchain gør, at man kan udveksle information med stor sikkerhed mellem mange skiftende parter, som ellers ikke nødvendigvis har tillid til hinanden.
- Hvis man har tillid til hinanden, er en blockchain ikke nødvendigvis den rette løsning, fordi systemet er langsomt.
- Det er oplagt at bruge teknologien indenfor bl.a. transport og logistik og finansverdenen – ‘Det blå Danmark’ er langt fremme med udviklingen af løsninger.
- Danmarks veldigitaliserede offentlige sektor kan give os en frontløberrolle, vurderer konsulenthuset Deloitte.

Op og ned i blockchain-bonanzaen

Blockchain er muligvis en revolution. Men det betyder ikke, at den er svaret på alle problemer, og de første erfaringer med teknologien tegner et billede af begyndervanskeligheder. Vi dykker ned i en af tidens mest hypede teknologier.



ANDERS ROSTGAARD
BIRKMANN
arb@mm.dk
@arostgaard

BLOCKCHAIN

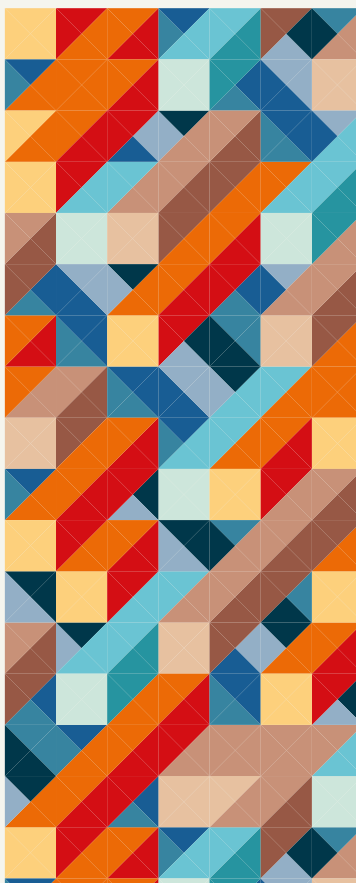
På it-konferencen Comdex i 1994 gav stifteren af Microsoft, Bill Gates, udtryk for sin skepsis over det, der dengang var et fænomen for de få, nemlig internettet.

“Jeg ser kun et lille kommercielt potentiale for internettet i løbet af de næste 10 år,” lød det fra ham på scenen.

Allerede i 1995 vendte han dog på en tallerken og skrev et berømt notat til alle Microsoft-ansatte med titlen *The Internet Tidal Wave*.

Selv for de fremmeste, dygtigste og mest vidende – dem, der er tættest på den teknologiske udvikling – kan potentialet i spirende nye teknologier være forvirrende og svært at begribe.

Det samme gør sig nu ifølge flere eks-



perter gældende for blockchain-teknologien. Den befinder sig på et stadie, som minder om, hvor internettet befandt sig midt i 1990'erne. Der er et kæmpe potentiale. Så langt er de fleste enige.

Men potentialet i teknologien bliver lige nu også oversolgt. Manglende viden kan føre til fejlinvesteringer, som vi så det frem mod, at dotcom-boblen bristede, advarer eksperter.

“Lige nu virker det overdrevet, hvad nogle mener, at teknologien kan bruges til. Det er, som om den kan løse en million problemer,” siger Peter Sestoft, professor og leder af Institut for Datalogi ved ITU.

Men det betyder ikke, at teknologien er en døgnflue, understreger han.

“Det er en teknologi, der har nogle anvendelsesområder, som vil ændre radikalt på forståelsen af forretning,” siger han.

Gert Læssøe Mikkelsen, der er ph.d. i kryptografi og leder af Security Lab på Alexandra Institutet, hvor de har dyb viden om teknologien og blandt andet arbejder med teknologien i forskellige projekter, mener ligeledes, at der lige nu sættes gang i for mange projekter, bare fordi ordet blockchain er involveret.

“Der er ærgerligt, for så bliver der brændt penge af, uden at man finder en løsning. Jeg siger dermed ikke, at block-

chain ikke bliver til noget. Men man kan godt tage den lidt med ro og lade være med at gå i panik, hvis man ikke har fået blockchain,” siger han.

Mandag Morgen dykker i denne uge ned i, hvad vi egentlig ved om teknologien. Hvor ligger mulighederne? Og hvor er de ikke? De første spæde eksempler på brug begynder nemlig at give nogle pejlemærker.

Blockchain kort og godt

Lad det være sagt med det samme: Ingen vil hævde, at det er nemt at forstå blockchain-teknologien. Men ifølge professor Peter Sestoft er det som minimum vigtigt at forstå grundprincipperne for at undgå misforståelser. Det gælder især, hvis man sidder som beslutningstager, mener han.

“Teknologien bliver lige nu oversolgt, fordi der er meget lidt viden om den,” siger Peter Sestoft.

Så lad os derfor tage den korte version. En blockchain er basalt set en database – om end en lidt særlig slags. Databasen ligger nemlig ikke placeret et centralt sted, hos f.eks. en myndighed eller en bank, men findes i kopier spredt ud på mange computere. Det er altså med et lidt teknisk udtryk en distribueret database.

Tilføjelser til blockchain-databasen, f.eks. en bitcoin-transaktion, kan kun ske, hvis et flertal af computere i netværket godkender nye data, f.eks. ved at tjekke, at der er dækning på 'kontoen', og at en bitcoin ikke anvendes to steder på én gang.

Med faste intervaller bliver nye tilføjelser i databasen samlet i små blokke og 'stemplet' ved hjælp af kryptografiske teknikker. Disse blokke udgør med tiden en lang kæde, som indeholder hele netværkets historik: En blockchain.

De mange kopier af historikken i et blockchain-netværk gør, at det nærmest er umuligt at fikle med data, når først de er låst i et vist antal blokke. Alt kan naturligvis lade sig gøre, men det vil i de største blockchain-netværk kræve uforholdsvist store ressourcer at tage kontrol over netværket for at ændre i data.

Og det er her, det giver mening med prædikatet revolution: Når netværket har sin egen justits over korrektheden af data, er der ikke længere brug for en betroet tredjepart til at opbevare data. Dette tredjepartsled – det kan være banker eller myndigheder – bliver simpelthen skåret ud af ligningen.

Det gør det teoretisk set muligt, at konkurrenter går sammen om en fælles platform til udveksling af data, hvilket der allerede eksperimenteres med på livet løs i transportbranchen og ikke mindst hos A.P. Møller - Mærsk og IBM.

En blockchain er ikke bare en blockchain

Blockchains som Bitcoin og Ethereum er åbne i den forstand, at alle har skriveadgang og kan tilføje transaktioner og data til dem, eller blot verificere data med en computer. I fagsprog kaldes det også en permissionless blockchain, idet man ikke skal have lov af nogen.

De blockchain-projekter, der søsættes af Mærsk, IBM og andre virksomheder og konsortier er typisk 'lukkede' blockchainløsninger – på fagsprog permissioned blockchain. Her skal man godkendes af en central instans, før man kan tilføje data, og antallet af bidragsydere er således begrænset.

Herudover kan data på blockchains være enten offentlige eller private. Åbne blockchains (Bitcoin, Ethereum osv.) er pr. definition offentlige, omend visse projekter som f.eks. Zcash eller Monero tilbyder fuld anonymisering af balancer og transaktioner via krypteringsteknikker.

Lukkede blockchains kan være offentlige, således at data kan tjekkes af enhver, men de kan også, f.eks. af hensyn til forretningshemmeligheder, være private, så data kun kan læses af folk med de rette rettigheder. De lukkede eller private blockchains er således en slags hybrid mellem den åbne, meget decentraliserede blockchain og den traditionelle database.

Den løsning, man vælger at bruge, kræver en afvejning af, hvad der er vigtigt for de data, man vil lagre. Som hovedregel giver mere decentralisering bedre modstand mod censur og manipulation, men lavere hastighed og mindre kontrol med data.

KILDE — Mandag Morgen, pba. Wüst & Gervais: 'Do you need a blockchain?', 2017.

“Det minder lidt om *open source*-bevægelsen bag Linux. Ganske vist har Linus Torvalds, der opfandt Linux, stadigvæk kontrollen over systemet, men han vil aldrig kunne lukke Linux. Det medvirker til, at der i dag er *open source*-software installeret i meget af den teknologi, vi kender – lige fra wi-fi-routere over Android-telefoner til servere. Alle har tillid til, at der ikke lige kommer en ekstra regning for licenser, eller at Linux-koden en dag ikke er tilgængelig mere,” siger Peter Sestoft fra ITU.

Det er således muligheden for at eliminere den betroede tredjepart, der gør blockchain-teknologien interessant. Men det er faktisk også det, der gør den mindre interessant i mange sammenhænge. En blockchain-database er nemlig et tungt system på grund af det distribuerede computernetværk. Og hvis der allerede findes en tredjepart, man stoler på, kan fordelene let overskygges af ulemperne. SE TEKSTBOKS.

Dansk tillid mindsker behovet

Tinglysning af ejendomsret har været et af de tidlige eksempler på, hvor en blockchain teoretisk set er interessant. I Danmark har vi imidlertid allerede dybt tillid til myndighederne og de sikkerhedssystemer, der omgærdner den danske tinglysningsdatabase.

Derfor vil en blockchain næppe give

mening som en ny underliggende teknologi for tinglysning, vurderer professor i datalogi, Peter Sestoft.

“I 350 år har staten stået for tinglysning af ejendomme. Vi stoler på systemet og regner ikke med, at vi kan bestikke nogen til at overtage naboens hus ved at forfalste tinglysningen,” siger Peter Sestoft.

Men sådan er det ikke i alle lande, påpeger han. I lande uden et velfungerende bureaukrati eller med udbredt korrupsion kan der være anderledes god grund til at indføre blockchain-løsninger.

“I Grækenland kan det godt være, at det giver mening med en mere blockchain-registreret tingbog,” siger han.

Potentialet i teknologien er med andre ord størst, når der er brug for at løse et problem med mistillid.

“Det giver mening i lande med lav tillid til tredjepart, men det skal også være et land, der i høj grad er digitaliseret allerede. De lande der ikke mange af, måske med undtagelse af et land som Ukraine,” siger Peter Sestoft.

Nedtonede visioner

Fundamentet for den aktuelle blockchain-hype blev lagt allerede i 2008, da en person eller en gruppe – man ved det faktisk ikke – under navnet Satoshi Nakamoto udsendte hvidbogen '[Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System](#)' på en mailingliste for kryptografi.

Nej, nej og nej

Hvordan arbejder I med blockchain-teknologien, enten på forsøgsbasis eller som en del af strategien, i jeres virksomhed?

“ Der er mange muligheder med blockchain, og indtil videre er det de industrier, hvor teknologien oprindeligt har været tiltænkt, som er mest i gang, som f.eks. den finansielle sektor. TDC følger udviklingen tæt, men har endnu ikke formuleret et decideret program på området.



PETER GLÜSING PEDERSEN
Ekstern kommunikations-
chef, TDC Group

“ Vi gør ingenting med hensyn til blockchain.

KIM NØHR SKIBSTED
Group Vice President,
Group Communi-
cations, Grundfos



FOTO — GRUNDFOS

“ Vi har ikke rigtigt noget at byde ind med. Blockchain er stadig noget umodent i en industriel sammenhæng.

JENS BEKKE, director, global media relations, Velux Group



FOTO — SOFIE MATHIASSEN / RITZAU SCANPIX

I dag er der som bekendt minimum en, og ofte flere, banker og betalingstjenester inde over alle elektroniske pengetransaktioner. Med Bitcoin var målet at skabe en betalingsløsning til internetverdenen, som kunne skabe en sikkerhed for transaktionen på niveau med traditionelle systemer, men uden fordyrende banker eller censurerende mellemmand.

Det er først i de senere år, at blockchain-teknologiens muligheder er blevet opdaget af en bredere kreds uden for kryptovaluta-miljøet. De fleste af de blockchain-projekter, vi hører om, er der-

for stadig i en fase, hvor det er visioner og potentiale der dominerer. Teknologien er ganske enkelt for ny og uprøvet til, at det kan være anderledes.

I takt med at flere eksperimenter skrider frem, er blockchain-skrappbogen da også langsomt begyndt at rumme flere historier om, at teknologien måske ikke helt lever op til forventningerne.

I den milde ende er der historierne om ambitioner, der skrues ned. A.P. Møller - Mærsk lancerede i januar store planer om sammen med IBM at skabe et enkelt, globalt blockchain-baseret it-system, som

alle i branchen skulle benytte for at komme en masse unødigt papirarbejde til livs.

Men selv om tredjeparten her er en blockchain – og Mærsk og IBM ikke er eneherkere over data – er det indtil videre ikke lykkedes at få de helt store konkurrenter med på platformen TradeLens, som den blev døbt i august. Til gengæld ser det ud til, at konkurrenter sideløbende vil skabe andre platforme.

Et andet eksempel på neddrolede ambitioner finder vi i Honduras, hvor blockchain-teknologien med brask og bram blev set som netop løsningen på ejen-

domsretlige problemer. Siden er projektet gået i stå, fordi nøgleaktørerne har opdaget, at ejendomsret er en kompliceret størrelse. Ny teknologi er ikke en mirakelkur, skriver organisationen Cadasta, der arbejder med at sikre bedre ejendomsrettigheder til især fattige befolkninger.

Der er også de helt fejlslagne eller overdrevne historier. Tidligere på året forlød det, at Sierra Leone havde afviklet verdens første blockchain-baserede valg ved at bruge software fra den schweiziske startup Agora.

Ifølge *The Economist* gik valgmyndighederne efterfølgende på Twitter og pointerede, at valget kørte på en database, der på ingen måde brugte blockchain. Virksomheden Agora havde i stedet været en form for valgobservatør, og dens databaser havde intet med de officielle optællinger at gøre.

Nye muligheder - nye risici

Der er også historierne, hvor de vilde ambitioner ikke holdt stik, men hvor det samtidig er tydeligt, at der alligevel er nogle potentialer.

Ethereum er en blockchain-baseret platform, som ud over økonomiske transaktioner gør det muligt at afvikle basal computerkode på et meget grundlæggende niveau. Netværket udgør således en primitiv decentral computer, der teoretisk set ikke kan slukkes for.

The DAO (Decentralized Autonomous Organisation) var et af de første projekter, der blev lanceret på Ethereum-netværket, og bestod af et stykke kode – en 'smart kontrakt' – der styret af samtlige bidragsydere til The DAO skulle agere decentral venturefond. Uden om advokater, myndigheder og andre autoriteter.

Men visionen holdt kun kort. Den 17. juni 2016 lykkedes det en gruppe personer at trække kryptovaluta for 60 mio. dollar ud af DAO-kontrakten ved at udnytte et overset smuthul i kontraktkoden.

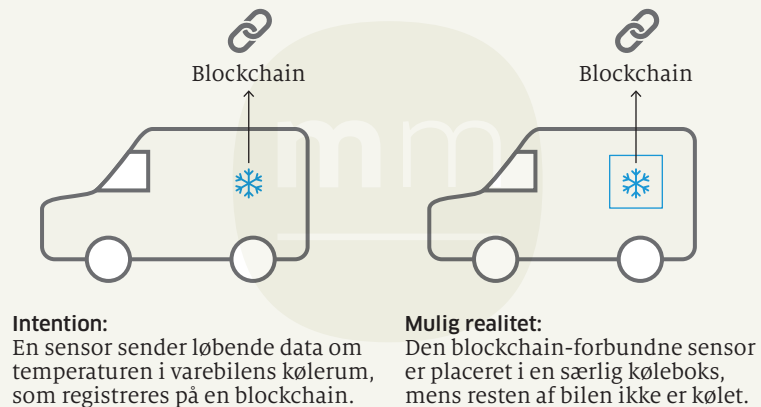
Hvad gør man så, når hele tilliden er lagt i softwaren, og 'koden er lov'? I dette tilfælde endte det med, at et flertal støttede op om at rulle de ondsindede transaktioner tilbage på en ny version af netværket. Dermed brød man med blockchainens ubrydelighed. En mindre gruppe, som var imod den beslutning, driver i dag det originale netværk videre under navnet Ethereum Classic.

"Eksemplet viste, at der også vil være behov for at løse den slags tvister i en blockchain-virkelighed," siger Alexandra Instituttets Gert Læssøe Mikkelsen.

"En smart kontrakt er et stykke software, og vi ved alle sammen, at software sjældent er fejlfrit fra begyndelsen. Pro-

Blockchain udelukker ikke fusk

En blockchain er kun så pålidelig som de data, den modtager



FIGUR 1 — I et tænkt eksempel med transport i en kølevogn kan en ond-sindet person manipulere data, før de lagres på en blockchain, for at spare penge til strøm eller udstyr.

KILDE — Wüst & Gervais: 'Do you need a blockchain?', 2017.

blemet med at lave fejlfrit software er en svær disciplin, som ikke er løst med en blockchain," siger Alexandra Instituttets Gert Læssøe Mikkelsen.

Omvendt viser eksemplet ifølge Peter Sestoft fra ITU også, at de såkaldte smarte kontrakter kan have en værdi.

"En del af visionen bag smarte kontrakter er fornuftig nok, fordi meget, som foregår håndholdt i dag, kan automatiseres. Men visionen om helt at undvære jurister og et retssystem virker naiv. Vi ved, at der vil opstå fejltagelser og misforståelser, og hvordan finder man så en løsning?" siger han.

Der vil altid være fusk

Op så er vi i virkeligheden tilbage ved kerne. En blockchain er ikke meget mere end en database. Det betyder også, at systemets data om omverdenen ikke er mere pålidelige end de personer, der tilføjer dem. Det kan være banalt at pointere, men det er et ofte overset element.

Som forskerne Karl Wüst fra Department of Computer Science ETH Zurich og Arthur Gervais fra Imperial College i London illustrativt peger på i deres notat 'Do you need a Blockchain?', kan en blockchain umiddelbart bruges til at dokumentere temperaturen på kølekrævende varer, der transporteres fra A til B.

Men hvis en skrupelløs person beslutter sig for at snyde, f.eks. for at spare penge på strøm og udstyr, kan man forstille sig vedkommende putte termometeret i en lille køleboks i varebilen, mens varerne,

der skulle overvåges, står i et mere tvivlsomt miljø. SE FIGUR 1.

"Hvis folk vil snyde, kan de det. Der gør blockchain hverken fra eller til," siger Gert Læssøe Mikkelsen fra Alexandra Institutet.

Meldingerne fra investorkredse lyder, at blockchain-teknologiens begrænsninger er ved at sive ind, og at der er en vis blockchain-udmattelse. Det ændrer dog ikke ved, at bølgen af investeringer stadig vokser.

Ifølge Crunchbase, der overvåger, hvordan venturekapitalister og andre investorer sætter deres penge, var der på bare de første fem måneder af 2018 investeret mere kapital i blockchain-relaterede virksomheder globalt end i hele 2017. Det samlede beløb var i maj på 1,3 mia. dollar.

Pengene finder altså vej til blockchain-startups i voldsom hast lige nu. Ser man på de store virksomheder, lader det imidlertid ikke til, at blockchain er særlig udbredt – endnu.

Kun én procent af it-direktørerne globalt har ifølge it-analysehuset Gartner en eller anden form for blockchain implementeret i deres organisationer, og kun otte procent har inden for en kortere tidshorisont planer om at eksperimentere med blockchain.

Alligevel er det på dagsordenen i topledskredse, og der er også indikationer på, at det på direktionsgangene er omgærdet af en vis hype. En analyse fra Deloitte viser, at 41 procent af de øverste ledere i virksomheder i en række vestlige lande regner med at bringe en eller anden form

for blockchain-udvikling i produktion i løbet af det næste år.

Omvendt viser undersøgelsen også, at blot 20 procent af respondenterne har en overbevisende case for brugen af blockchain-teknologien indtil videre.

Grund til omtanke

Når den risikovillige kapital flyder i så stride strømme, og et teknologisk hot tema er på agendaen hos toplederne, er det nogle vigtige tegn på, at man lige skal tænke sig om.

“Før dotcom-boblen bristede for snart 20 år siden, var der ingen grænser for, hvad world wide web ville kunne. Der er elementer fra dengang, der minder om blockchain i dag,” siger Gert Læssøe Mikkelsen.

Problemet er, mener han, at hypen alene kan få nogle til at tænke, at de bare må have en blockchain, fordi det lyder godt. Peter Sestoft fra ITU er enig.

“Der er behov for mere viden om emnet hos beslutningstagerne,” siger Peter Sestoft.

Professoren bliver jævnlig konfronteret med fantasifulde bud på, hvordan teknologien kan hjælpe på alverdens problemer. Det ser han som en god grund til at tænde advarselsslamperne.

“Hypen lige nu består i, at man ikke ved, hvad blockchain reelt er. Man risikerer at få bundet eller andet på ærmet af konsulenter, der lover, at en blockchain kan løse et problem, som det viser sig, at man allerede har løst,” siger han.

De tyske forskere bag forskningsrapporten ‘Do you need a blockchain?’ har med samme ambition – et forsøg på at skære igennem hypen – lavet et flowchart, der viser, hvornår en blockchain giver mening eller ej. SE FIGUR 2.

Stadig early days

Selv om blockchain-teknologien byder på bristede drømme, og at man i virkeligheden stadig mangler at se en velfungerende og stabil anvendelsesmodel ud over bitcoin og andre kryptovalutaer, er blockchain ikke en døgnflue, fremhæver Peter Sestoft.

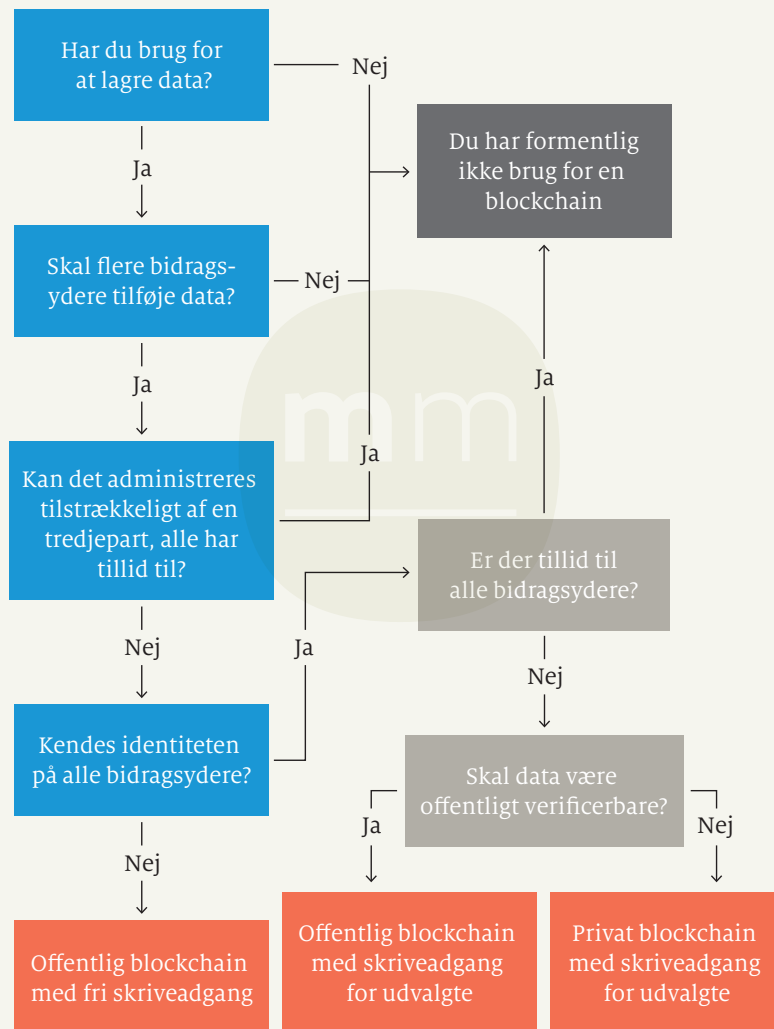
På den måde minder teknologien stadig om world wide web i de glade 90'ere.

“Det har nogle anvendelsesområder, hvor blockchain radikalt ændrer forståelsen af forretning, netop fordi man kan skille sig af med tredjeparten,” siger han.

“Vi har migranter i Danmark, der sender penge hjem, men som betaler adskillige procent for alene at sende pengene. Det er fuldkommen absurd. Det vil kunne reduceres til ingenting med blockchain-teknologien,” siger han.

Har du brug for en blockchain?

En grov guide til, om blockchain bør anvendes til at løse et givent problem



FIGUR 2 — Blockchain er velegnet til situationer, hvor en gruppe aktører, som ikke kender eller har tillid til hinanden, skal finde og løbende opdatere konsensus om tingenes tilstand uden at involvere en tredjepart. I alle andre tilfælde vil en almindelig database typisk være et bedre valg, da det er hurtigere og billigere i drift, ligesom der kan være lovkrav om en juridisk ansvarlig tredjepart.

KILDE — Wüst & Gervais: ‘Do you need a blockchain?’, 2017, bearbejdet af Mandag Morgen.

Inden for finansindustrien og transportbranchen er der altså nogle oplagte anvendelsesmuligheder, fordi den nye teknologi kan lappe på nogle af de huller, der har været i de eksisterende systemer i mange år.

Og der vil også være en del af de blockchain-eksperimenter, som spirer lige nu, som vil vokse videre. Men langt fra alle, vurderer Gert Læssøe Mikkelsen.

“Om ti år vil der stadig være virksomheder, der arbejder med blockchain, men vi vil også se mange af de nuværende ek-

sempler, der ikke findes om 10 år,” siger Gert Læssøe Mikkelsen.

Præcis de samme ord kunne have været sagt om internettet midt i 1990'erne – eller i forbindelse med de spæde stadier for mange andre teknologiske landvindinger.

I teknologikredse er en tommelfingerregel – kendt som Amaras lov – at vi på den korte bane har det med at overvurdere nye teknologiers påvirkning, mens vi undervurderer påvirkningen på den lange bane.

Det kunne meget vel også komme til at gælde for blockchain-teknologien •

“Blockchain er vores opgør med mellemændene”

INTERVIEW

Alt forandres, når vi ikke behøver mellemænd til at facilitere tilliden i samfundet, mener den canadiske erhvervs-guru, **Don Tapscott**. Det bliver muligt med blockchain-teknologien.



PETER HESSELD AHL
ph@mm.dk
@peterhesseldahl

DISRUPTION

Don Tapscott er ikke typen, der taler med små, forsigtige bogstaver. Han tilhører en lille gruppe af tænkere, som nærmest konstant flyver rundt i verden og holder taler til dyre konferencer og eksklusive lederseminarer.

Og med god grund. Gennem de seneste 25 år har han formået at spotte vigtige skift i den måde, vi organiserer erhvervslivet og samfundet på. Tapscott var i 1994 tidligt ude med bogen ‘The Digital Economy’, der ret præcist forudså, hvordan internettet ville forandre verden. Og allerede i bogen ‘Wikinomics’ fra 2006 beskrev han platformsøkonomien og mulighederne i at inddrage kunder og forbrugere i værdiskabelsen. Hans seneste bog, ‘Blockchain Revolution’, som er skrevet sammen med sønnen Alex Tapscott, beskriver, hvordan blockchain kan vende op og ned på etablerede institutioner og magtforhold.

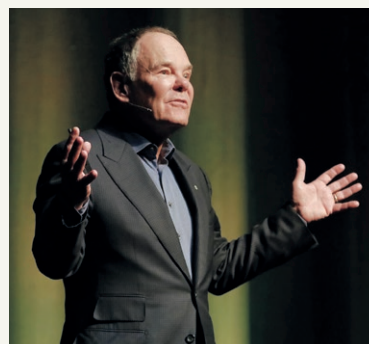
“Blockchain-teknologien er revolutionerende, for den gør det muligt for os at stole på hinanden i et digitaliseret samfund, ikke ved at gå gennem en mellemmand, men takket være kryptografi, smart kode og nye måder at samarbejde på,” siger Don Tapscott.

“I dag er måden, hvorpå vi håndterer transaktioner og skaber tillid mellem hinanden i den digitale verden, noget, som går gennem mellemænd. Jeg kan give dig kontanter hen over bordet, men jeg kan ikke sende dem direkte til dig fra min mobil til din mobil. Det er nødt til at gå gennem en lang række selskaber inden. Hvis man bruger sit betalingskort på en Starbucks, går beskederne gennem seks forskellige selskaber, før betalingen er afregnet og bogført, og hver af de seks mellemænd har deres egne forsinkelser, omkostninger og risici.”

Tag dine data tilbage

Der er mange problemer med, at alle vores værdier skal håndteres af mellemænd. De kan hackes, de udelukker et par milliarder mennesker fra den globale økonomi, som ikke er i stand til at få en bankkonto, og de skaber forsinkelser. Og så tager de alt for mange penge for det, siger Don Tapscott. Men det største problem er dog, at mellemændene indsamler og bruger vores data.

“Personlige data er det nye økonomiske aktiv i den digitale tidsalder. Vi har skabt en form for værdi, og mellemændene rager det til sig – de beslaglægger et økonomisk aktiv – og resultatet



71-årige Don Tapscott er stadig særdeles aktiv, ikke mindst i sin rolle som arbejdende bestyrelsesformand for the Blockchain Research Institute, som han selv har været med til at stifte.

FOTO — EBF2018

er, at vi ikke selv har adgang til at bruge vores data til at håndtere og forbedre vores liv – vi kan ikke selv tjene på dem, og vores privatliv undermineres,” siger Don Tapscott.

Og det er her, blockchain kommer ind i billedet.

“Hvad nu, hvis der ikke bare var et internet for informationer, men et internet for udveksling af værdier? Et net, hvor alt af værdi – fra penge til intellektuelle rettigheder, aktier, carbon credits, musik – kunne blive håndteret, gemt og udvekslet på en sikker og privat måde. *Well*, det er det, blockchain repræsenterer.”

Disrupterne skal disruptes

Tapscott mener, at små programmer, der lever på blockchains – kaldet decentraliserede apps, eller ‘dapps’ – kan overtage og udføre det meste af det, som platforme som Airbnb eller Uber tager sig af i dag.

“Tænk på Uber. Hvad laver de egentlig?” spørger han og svarer selv: “De identificerer, hvem parterne er, men det kan en blockchain også gøre. De laver søgninger for at finde den rette bil til kunden, men blockchain er jo netop en database. De tager sig af transaktioner og betalinger, men det kan man gøre gennem kreditkortselskaber eller direkte mellem parterne. De håndterer parternes omdømme, du rater chaufføren og han rater dig, men det er bare en databasefunktion. Så i grunden kunne alt, hvad vi i dag betaler en platform for at gøre, udføres af nogle smarte kontrakter og en distribueret app på en blockchain,” mener han.

Ifølge Don Tapscott befinder blockchain-teknologien sig på det stadie, internettet var på i 1984.

“Dengang var internettet uvant, svært at forstå, langsomt og besværligt. I dag kan vi ikke forestille os at leve uden. Det er den samme tilvænnings med alle former for teknologi. Men teknologien modnes, og folks vaner og forståelse for nye muligheder ændrer sig. Den decentrale og direkte måde at udveksle information og værdi vil præge den måde, vi samarbejder på i hele den næste digitale bølge af kunstig intelligens, robotter, Internet of Things, selvkørende biler osv.,” siger Don Tapscott •

Blockchain er klar til den offentlige sektor – men hvordan kommer vi i gang?

Blockchain er en teknologi med store perspektiver for digitaliseringen af den offentlige sektor. Med blockchain kan borgeren få højere grad af kontrol med og adgang til egne persondata. Borgeren kan sætte egne persondata i spil i en lang række andre sammenhænge end blot overfor den offentlige sektor. Dette gælder f.eks. indenfor sundhedsområdet, udlændingeområdet og uddannelsesområdet.

Af Lars Handrup

Den store værdi af blockchain skal findes på tværs af organisatoriske skel og i samspillet mellem en lang række aktører med forskellige interesser og motivation. De mange aktører udgør dog samtidig en potentiel barriere for succes.

Så hvordan kan vi få succes med blockchain?

Co-creation kan realisere potentialet. Med co-creation kan skabes en eksperimenterende og inddragende fremgangsmåde, hvor den samlede værdi er bredere end blot effektiviseringsgevinsterne i den offentlige sektor. For at få succes anbefales det at tage udgangspunkt i borgeren, tage små skridt samt inddrage private aktører i forløbet.

Co-creation kan realisere potentialet med blockchain

Blockchain - eller rettere distributed ledger technology (DLT) – gør det muligt at skabe en digital infrastruktur til borger empowerment. Baseret herpå kan borgeren opnå øget kontrol med og adgang til eksempelvis egne sundhedsdata. Og borgeren kan anvende disse på tværs af både offentlige og private sundhedsaktører – både i Danmark og i udlandet.

Borgeren vil opleve bedre sammenhæng i patient- og sundhedsforløbene. Offentlige og private sundhedsaktører vil opleve bl.a. lettere og hurtigere adgang til relevante og korrekte data.

Målet er inden for rækkevidde, men vejen frem er ikke uden forhindringer. Hvordan kan det f.eks.

gøres let og intuitivt at anmode om og give samtykke? Hvordan overholdes GDPR?

Hvordan sikres, at persondata kan anvendes i henhold til f.eks. værdispringsreglen i sundhedsloven - uden borgerens samtykke?

Ekspertisen til at adressere disse og en lang række andre udfordringer er placeret på tværs af aktører, bl.a. hos forskellige segmenter af borgere og fagpersonale. Samtidig skal en del af udfordringerne adresseres sammen med f.eks. it tekniske og juridiske kompetencer. For at bringe disse forskellige ekspertiser i spil om en række komplicerede udfordringer, samt skabe værdi for alle baseret på mulighederne med blockchain kan co-creation være en stærk fremgangsmåde.



Co-creation giver mulighed for en kreativ, digital innovationsproces, hvor det samlede udbytte går langt udover de involverede aktørers individuelle bidrag, og hvor borger empowerment er i fokus.

Co-creation har en demokratisk og struktureret samarbejdsform. De deltagende aktører engageres ligeværdigt, borgeren sættes i centrum og der sættes fokus på værdiskabelse for alle aktører. Udfaldsrummet af løsninger på udfordringen kan således adressere behov, der ikke er isoleret til effektiviseringer i den offentlige

sektor og kvalitetsforbedringer i interaktionen med borgeren. Men også borgerens forbedrede muligheder i interaktionen med private aktører kan være del af en helhedsorienteret løsning på udfordringen.

Tag udgangspunkt i borgeren

Blockchain teknologien gør det muligt at forfølge målet om borger empowerment via en digital infrastruktur. Det er dog essentielt, at et co-creation initiativ ikke i sig selv forfølger et kunstigt mål om den ene eller anden form for blockchain eller DLT.

Målet er ikke teknologisk tilfredsstillelse

Målet er at give borgeren bedre kontrol over egne persondata og skabe bedre sammenhæng, hvorfor co-creation initiativet i stedet bør centrere sig om borgeren. Det må dog påregnes, at borgere her er forskellige. Det er derfor vigtigt at engagere forskellige repræsentanter for borgerne; både den unge og den ældre og den digitale og den mindre digitale. Det vil især være vigtigt også at inddrage repræsentanter for borgeren, der med stor tillid deler alle data og ikke ønsker finkornet kontrol over data, samt repræsentanter for borgeren, der er skeptisk over for udbredelsen og anvendelsen af persondata og ønsker øget kontrol med data. Kun ved at inddrage repræsentanter for alle relevante typer af borgere kan co-creation processen og blockchain løsningen sikres en bred understøttelse af behovene.

Små skridt og plads til fejl og læring

Det overordnede mål er på en gang simpelt, men samtidig ikke simpelt at realisere.

Kompleksiteten skyldes ikke blockchain teknologien. Teknologien er på mange måder allerede moden og kan med de rette arkitektur- og teknologivalg være et solidt fundament for en skalérbar, sikker og stabil digital infrastruktur.

Kompleksiteten skyldes i stedet, at anvendelsesområderne har et stort udfaldsrum og involverer mange kompetencebehov og et stort antal aktører fra forskellige organisationer. Kompleksiteten skyldes yderligere, at innovationsinitiativet skal gennemføres med respekt for den eksisterende it-portefølje i f.eks. den offentlige sektor i Danmark. Det bidrager også til kompleksiteten, at alle aktører

skal kunne se individuelle organisatoriske gevinster ved at deltage i co-creation processen.

Ideerne og kompleksiteten fordrer en radikal anderledes tænkning og en eksperimenterende fremgangsmåde. Co-creation initiativet skal tilrettelægges som en struktureret men kreativ proces, hvor der tænkes i små skridt, samtidig med at de langsigtede perspektiver holdes for øje.

Der skal gøres plads til fejl og læring. Derved kan de rette løsninger udfolde sig undervejs og i samspillet mellem de mange aktører.

Inddrag private virksomheder

For et co-creation initiativ målrettet borger empowerment er det vigtigt at inddrage repræsentanter fra private aktører. For mange borgere er den offentlige sektor i Danmark kun én blandt flere udbydere af relevante serviceydelser indenfor f.eks. sundhedsområdet og uddannelsesområdet. Private udbydere er ofte også en del af paletten; ikke blot f.eks. privathospitaler, men også serviceudbydere med et primært digitalt afsæt.

Det kan således være værdifuldt for co-creation initiativet ikke kun at inddrage etablerede og toneangivende virksomheder, men også gå efter visionære kræfter i iværksættermiljøerne. Disse kan repræsentere disruptive ideer, som for nogle borgere kan vise sig attraktive at bringe i spil.

Co-creation initiativet bør inddrage ekspertise og ideer fra forskellige private aktører i samspillet med repræsentanter for forskellige borgersegmenter.

Opsummering

Blockchain flytter grænserne for de digitale muligheder – også i den offentlige sektor. Men gevinsterne kommer ikke af sig selv. Dette gælder alle former for it- og digitaliseringsprojekter, men i særlig grad for blockchain. Netop fordi, at blockchain er decentral af natur og udfordrer silotænkningen i den offentlige sektor, skal gevinsterne findes i det tværorganisatoriske samspil og i eksempelvis borger empowerment. På grund af denne kompleksitet lader potentialet sig ikke let afdække ved et teknologifokuseret pilotprojekt.

Co-creation udgør her en mere egnet fremgangsmåde. Med co-creation fyres der op under den fælles kreativitet og der skabes rum for innovation til gavn for alle – især borgeren.

Det blå Danmark satser på blockchain

Det kræver store mængder papirformularer, underskrifter og stempler at sende varer rundt i den globale økonomi anno 2018. Virksomheder og myndigheder i 'det blå Danmark' er i front med at udvikle løsninger med blockchain-teknologi, som på mange måder er perfekt egnet til formålet.



PETER HESSELD AHL

ph@mm.dk @peterhesseldahl

OPGØR MED BUREAUKRATI

Der er meget, der kan gå galt i global handel og transport.

Et stort antal skiftende parter skal gøre forretning med hinanden, og mange tekniske og forretningsmæssige usikkerheder skal overvindes, for at en container med det rette indhold ender det rette sted, på det rette tidspunkt og til den rette pris. Og der er ingen central instans, der kan sikre, at parterne kan stole på hinanden.

Det er dermed en oplagt case for brugen af blockchain-teknologi. Og mange er allerede i gang.

Et af de mere kendte projekter er TradeLens, en platform udviklet af Mærsk og IBM, som skal "digitalisere udvekslingen af dokumenter for at få bugt med noget af det enorme bureaukrati og dermed gøre det en hel del billigere at flytte containere fra A til B", som IBM Danmarks CTO, Jan Lillelund, udtrykker det.

"Blockchain har vist sig at være et exceptionelt godt værktøj til det her," tilføjer han.

Når man sender en container med afskårne blomster fra Mombasa i Kenya til blomsterauktionerne ved Amsterdam, skal der undervejs udfyldes omkring 200 dokumenter – lige fra fragtbreve og tolddeklarerationer til certificeringer fra veterinærmyndigheder.

De mange papirer skal sendes separat, så de ligger klar i havnen i Rotterdam, når containeren ankommer og skal videre til Amsterdam. Og man kan ikke bare sende en e-mail. Det stoler myndighederne nemlig ikke på. I mange tilfælde indebærer det derfor, at man sender en via en kurér med fly. Det er besværligt og dyrt. Omkring 15 pct. af omkostningerne

FOTO — THOMAS LEKFELDT / RITZAU SCANPIX



Blockchain-teknologien har vist sig at være et fantastisk værktøj til platformen TradeLens, der er udviklet af Mærsk og IBM, og som reducerer det enorme bureaukrati, der er forbundet med at flytte en container med varer fra A til B.

ved at sende containeren går til at flytte papirerne.

Gennem TradeLens arbejder Mærsk og IBM på at skabe en standard for udveksling af dokumenter, som alle parter i transporten kan benytte, og igennem de sidste år er der indgået samarbejder med en lang række vigtige spillere, inklusive havnene i bl.a. Singapore, Hongkong og Rotterdam samt en række myndigheder, vognmænd og konkurrerende rederier rundt om i verden.

Lars Kastrup, salgschef i TradeLens, understreger, at det ikke længere er et udviklingsprojekt:

"Det her sker, vi er i gang. Vi er for længst forbi prøvestadiet."

Deleøkonomi for containere

Blockshipping er et andet dansk-drevet blockchain-projekt inden for shipping.

Ligesom Mærsk og IBM's system er målet med Blockshipping at rette op på en forbløffende ineffektivitet i den måde, branchen er organiseret på. Omkring 40 pct. af de containere, der transporteres rundt om i verden, er således tomme. De er blevet sendt af sted med varer, men det er ikke lykket at finde en last at tage med videre, og derfor må man fragte den tomme container tilbage eller hen til et andet sted, hvor der er en last.

Det samme problem gentager sig for transport på landjorden, hvor lastbiler kører rundt med millioner af tomme containere. Da containere er standardiserede, kan det effektivisere transporten, hvis rederier og vognmænd kunne benytte hinandens containere.

Registeret fungerer ved, at en tredjepart indledningsvist certificerer, hvilken type container det er, hvem der ejer den, og hvilken stand den er i. Registeret udsteder et såkaldt 'token' til ejeren – et bevis på, at man ejer den specifikke container.

Tokens fungerer ligesom bitcoins; det er registreret på blockchainen, hvem der ejer et givent token. Man kan så overføre ejerskabet af et token direkte til en anden ejer, hvorefter ejerskabet fremadrettet kun kan ændres af den nye ejer.

"Det er helt almindeligt, at en container skifter ejer og operatør mange gange i dens levetid, og et blockchainbaseret register vil kunne forenkle processen med interchange og køb og salg af containere betydeligt," siger Peter Ludvigsen.

Ejeren af en container kan så vælge at offentliggøre, hvor containeren befinder sig, og om den er ledig, og fordi der er et token for containeren, kan den, der vil leje containeren, være sikker på, at det er den rette ejer, man forhandler med.

“Det gør det muligt at skabe en deleøkonomi for containere,” siger Peter Ludvigsen, der mener, at et globalt register over containere, der viser, hvem der ejer dem, og hvor de befinder sig, ville kunne skabe besparelser i størrelsesordenen 35 milliarder kroner og store mængder CO₂-udslip.

Mindre magt til mellemmanden

Der er imidlertid en afgørende forskel på de platforme, man normalt ser i deleøkonomien, og et system, der er baseret på blockchain.

På en platform som Airbnb er der en central instans, der ejer alle oplysninger og håndterer alle transaktioner. I et blockchain-baseret system kan transaktionerne ske direkte mellem køber og sælger – der er ingen mellemmand.

“Det er bekvemt at bruge mellem-mænd, men platformene tager sig godt betalt, typisk 20-30 pct. for at formidle en transaktion. Desuden beholder de dataene. Som leverandør har du meget lidt kontakt til kunden, og du får kun de nødvendige informationer om dem, du leverer til,” siger Henrik Hvid Jensen, der er konsulent hos Trustworks med speciale i blockchain-løsninger og har deltaget i udviklingen af både Mærsk TradeLens og Blockchain-konceptet.

“Hvis ikke man passer på, får mellem-mændene en kæmpe styrke. Vi risikerer, at enhver industri vil blive domineret af nogle få magtfulde platforme, der ikke selv producerer varer eller udfører service, men de sætter sig på at være bindeleddet mellem køberen og producenter, og derfor er de ikke til at komme udenom,” siger Henrik Hvid Jensen.

Problemstillingen er den samme i mange brancher: Hoteller bliver for-midlet gennem platforme som Expedia, forsikringer bliver solgt gennem mellem-mænd, og i transportsektoren er der mæglere, som finder ledig kapacitet og matcher det med kunder.

Henrik Hvid Jensen ser blockchain som de etablerede spilleres mulighed for at undgå at tabe penge og magt til de nye digitale platforme. Han påpeger, at mange af de funktioner, som platformene udfører, i stedet kan klares automatisk med programmer, som lever på blockchainen og udfører funktioner på brugernes vegne – også 'Distributed apps', eller 'Dapps'.

På den måde kan en potentiel lejer af en container forhandle priser, betingelser og praktiske forhold direkte med ejerne af containerne. Når transaktionen foregår direkte mellem parterne, undgår man at betale et gebyr til mellemmanden,



Vi vil gerne samarbejde med vores konkurrenter om at skabe muligheder til alle, som vi ellers ikke ville kunne opnå hver for sig.

LARS KASTRUP
Salgsdirektør i TradeLens

den, og man får mulighed for at samle information og opbygge et forhold til hinanden.

Skibsregisteret på blockchain

Den danske søfartsstyrelse har også fået øjnene op for blockchain-teknologiens muligheder, i første omgang i forbindelse med en modernisering af skibsregisteret.

Det er kompliceret at købe og sælge skibe. Skødet kan ligge i Australien, skibet kan være i Singapore, parternes banker kan ligge i forskellige lande og salget indebærer måske at skibet går fra at være registreret i et land til at være registreret i et andet.

Men som Anette Dybdal Fenger, der er kontorchef i Søfartsstyrelsens afdeling for data og forretningsudvikling, forklarer, så bliver det yderligere kompliceret af, at parterne er nødt til at være ekstra påpasselige, fordi der er så mange penge på spil:

“Den, der finansierer handlen, vil forlange at få registreret sin pant i skibet – på samme måde som en bank har garanti i det hus, de yder lån til at købe. Men man kan først registrere pant i et skib, når det er registreret i det nye lands skibsregister, og det kan skibet først blive, når det er slettet i det forrige lands skibsregister. For at slette skibet, skal alle finansielle forpligtelser, som sælgeren har omkring skibet, imidlertid være afsluttet,” forklarer Anette Dybdal Fenger.

“Resultatet er, at parterne er nødt til at mødes fysisk og afvikle handelen og overførslen af ejerskab, mens alle er tilstede. Men hvis man i stedet bruger smarte kontrakter på en blockchain, kan

alle dele af processen udføres automatisk som én samtidig operation,” siger Anette Dybdal Fenger, der forestiller sig, at man vil udvikle en række smarte kontrakter som moduler, der kan bruges til at automatisere forskellige typer af skibshandel.

Det er planen, at det nye skibsregister skal være udviklet om to år. Samtidig undersøger Søfartsstyrelsen, om man også kan bruge blockchain til styrelsens register over skibes sikkerhedscertifikater og over besætningernes kompetencer, og hvilke opgaver de er godkendt til at udføre.

Hvis eksempelvis myndighederne i Singapore kontrollerer et dansk skib, skal de kunne hente certificeringerne på en blockchain, og være helt sikre på, at oplysningerne virkelig kommer direkte fra Søfartsstyrelsen.

Anette Dybdal Fenger fortæller, at arbejdet med blockchain har været så lovende, at man har oprettet et blockchain-laboratorie i Erhvervsstyrelsen, hvor det er tanken, at myndigheder, der vil gøre sig erfaringer med teknologien, kan lave test og simulationer og udveksle erfaringer med andre myndigheder.

Kræver kritisk masse for at fungere

Fælles for Mærsk, Blockshippings, og Søfartsstyrelsens løsninger er, at de skal accepteres og anvendes af mange forskellige instanser, både myndigheder og private, og have en kritisk masse af brugere for at give mening.

Derfor består en stor del af arbejdet dels i at afklare standarder, strukturer, rettigheder og sikkerhed. Som verdens største containerrederi med over 600 skibe og fire millioner containere, må Mærsk siges at have potentialet til at skabe en infrastruktur, som resten af industrien også vil følge.

Men der er også en anden udfordring, som handler mindre om det tekniske, og mere om klassiske forretningsudfordringer: at overbevise konkurrenter om, at de skal gå med.

“Vi vil gerne samarbejde med vores konkurrenter om at skabe muligheder til alle, som vi ellers ikke ville kunne opnå hver for sig. Det er ikke meningen, at vi vil sætte betingelserne for de andre eller have alles data. Det er afgørende, hvis det skal virke, at få så mange som muligt med, inklusive de andre rederier. Og hvis ikke de kan se, at systemet er neutralt, får vi dem ikke med,” siger Lars Kastrup, salgsdirektør i TradeLens.

“Det er vigtigt for os at kommunikere, at det er en neutral infrastruktur, der ikke giver Mærsk fordele fremfor andre,” siger Lars Kastrup •

Deloitte:

Store gevinster, hvis det offentlige går forrest

Med en gennemdigitaliseret offentlige sektor er Danmark godt rustet til at blive et foregangsland på blockchain-området, mener konsulenthuset Deloitte. Netop fordi teknologien lige nu er på et tidligt stadie, er der også potentiale til nyt dansk erhvervseventyr, lyder det.




KLAUS DALGAS
kd@mm.dk
@klausalgas

BLOCKCHAIN I DET OFFENTLIGE

En flodbølge af udviklingsprojekter er i gang, hvor offentlige myndigheder verden over afprøver blockchain-teknologi i bestræbelserne på at finde effektiviseringer og nye, sikre digitale metoder at udøve myndighed på.

Den globale revisions- og rådgivningsvirksomhed, Deloitte, har undersøgt, hvor mange konkrete offentlige blockchain-projekter der var sat i søen ultimo 2017, mens bitcoin-prisen peakede, og hvor mange der er i dag, knap 10 måneder efter.

Ved udgangen af 2017 var der søsat 75 konkrete projekter på verdensplan. I september 2018 var tallet næsten tredoblet til 220 konkrete offentlige blockchain-projekter – heraf to i Danmark.

Herhjemme handler det om et pilotprojekt i Erhvervsstyrelsen, der skal afklare ideen om et fakturaregister – her er Deloitte partner. Og så ser Søfartsstyrelsen på, om teknologien kan bruges i skibsregistret.

“Danmark er i dag i den teknologiske frontgruppe omkring digitalisering i det offentlige, og hvis vi skal blive der, skal vi satse på at høste gevinsterne fra den nye blockchain-teknologi. Potentialet er simpelthen enormt,” siger Rasmus Winther Mølbjerg, der er direktør for blockchain-afdelingen i Deloitte i København.

“Historisk set har vi i Danmark i international målestok været exceptionelt gode til at lave fælles løsninger og

digitalisere den offentlige sektor. Det gælder helt tilbage fra introduktionen af kildeskatten i starten af 1970'erne til løsninger med digitale identiteter, for eksempel NemID, digital post og elektronisk fakturering,” siger Rasmus Mølbjerg.

Styr på momsen

Et eksempel på en mulig anvendelse i Danmark, som Deloitte fremhæver, er moms-området, hvor en virksomheds-ejer hvert halve år skal udregne og afregne moms til myndighederne – noget, der kan få enhver ejer til at pruste en ekstra gang.

En mekaniker køber for eksempel en gearkasse til en bil, han skal reparere for en kunde, hos en leverandør. Både mekanikeren og leverandøren skal svare moms og måske miljøafgift af deres samhandel – papirer skal udfyldes.

Der skal være en bank involveret til at overføre penge, myndighederne skal bruge ressourcer på at kontrollere momsafregningen og miljøafgiften, og i sidste ende skal en revisor godkende regnskabet, når året er omme.

Pointen med en blockchain-løsning er, at man i realtid kan følge registreringerne og have tillid til, at der er overensstemmelse mellem de opgivne beløb. SE FIGUR 1.

Dermed kan store dele af et i dag 'papirtungt' kontrolregime lægges på hylde, og i teorien kan selve de økonomiske transaktioner afregnes direkte via en blockchain mellem parterne, mens momsen og miljøafgiften helt automatisk tilgår de relevante myndigheder.

På den måde kan blockchain-løsninger ifølge Deloitte skabe store besparelser. SE TEKSTBOKS.

“Det handler om at effektivisere pro-

Rapportering og analyse i realtid

Traditionelle rapporteringsmetoder vil ifølge Deloitte udvikle sig, i takt med at teknologier som blockchain åbner for nye muligheder

Nuværende paradigme	→	Fremtidigt paradigme
Enkeltstående tidspunkter og 'snapshots'		Data i realtid
Enkeltstående inspektioner		Løbende indsigt
Tilbageskuende		Straksindblik og forudsigende
Stikprøvebaseret analyse af transaktioner		Analysen af alle transaktioner
Formueorienteret regnskabspraksis		Transaktionsbaseret regnskabspraksis
Envejskommunikation		Flervejskommunikation
Sporadisk undersøgelse af svig		Systemunderstøttet identifikation af svig

 FIGUR 1

KILDE — 'Blockchain & Automatisk Erhvervsrapportering - Introduktion & Potentialer', Deloitte Digital, 2018.

Store potentielle gevinster

Ifølge Deloitte's beregninger vil gevinsterne ved at implementere blockchain-teknologi fuldt ud i den danske offentlige sektor være knap 17 mia. kr. årligt.

På erhvervs- og skatteområdet, hvor den offentlige regulering berører stort set alle danske virksomheder, vil den årlige besparelse ligge på godt 7 mia. kr., mens gevinsterne på øvrige områder i den offentlige sektor, for eksempel omkring tilladelser og attester, vil ligge på knap 10 mia. kr.

I virksomhederne vil de administrative gevinster – mindre administrativt bøv – betyde, at 14.000 medarbejdere permanent kan frigives til produktivt arbejde og dermed kan bidrage til at øge produktiviteten, hvilket svarer til en stigning i BNP på 6 mia. kr.

KILDE — Deloitte Digital: 'Blockchain & Automatisk Erhvervsrapportering — Introduktion & Potentialer', 2018.

cesser og skabe sikkerhed og tillid, så svindel og kriminalitet kan undgås. Men det kræver også samarbejde og fælles forståelse mellem mange parter, for at det kan lade sig gøre at etablere teknologien i den offentlige sektor," siger Rasmus Mølbjerg.

Skepsis omkring umoden teknologi

Lige nu er det dog langt fra alle, der deler konsulenthusets syn på potentialet.

"For nylig arrangerede vi på CBS et møde, hvor vi sammen med andre revisorer, skattemyndighederne og en konkret virksomhed diskuterede, om eller hvordan vi kan bruge blockchain i europæisk øjemed til at bremse moms- og skattesvindel. Det var der ganske forskellige holdninger til, hvilket vidner om, at det måske nok er en svær teknologi at forstå, men også en svær teknologi at kunne finde konsensus om," siger Rasmus Mølbjerg.

"Teknologien er i sig selv umoden, men der kommer hurtigt gode tekniske løsninger. Det, der er det kritiske, er udbredelsen og netværket, hvor man ofte vil skulle arbejde sammen med sine konkurrenter eller på tværs af styrelser og systemer," siger han.

Rasmus Mølbjerg peger på, at blockchain kræver udbredelse, og at dette er afgørende for, om man lykkes med sit blockchain-initiativ. Netop derfor går organisationer ind i konsortier.

"Vi ser forskellige modeller for, hvordan konsortier organiserer sig for succes. Mærsk og IBM har lavet et selskab, hvor Mærsk ejer de fleste af aktierne. Andre konsortier vælger at distribuere ejerskabet løbende, i takt med at nye selskaber kommer ind som deltagere.

Det er svært at sige, hvilken model der vil fungere bedst – det afhænger meget af industrien, konfiguration, regulering og konkurrencesituationen. Hvad der virker et sted, kan ikke nødvendigvis overføres til andre industrier," fortæller Rasmus Mølbjerg.

Offentlig isbryder for privat vækst

Når det gælder den offentlige sektor, er den hidtidige digitalisering foregået med et element af tvang for det fælles bedste. Det vil også være vejen frem for indførelsen af blockchain fremover, mener Rasmus Mølbjerg.

"Da kildeskatten blev indført for snart 50 år siden, skete det ved en politisk beslutning, som derefter blev ført ud i lovgivning, som gælder for alle. Vi må og skal have samme politiske bevågenhed omkring blockchain, fordi forandringerne i de kommende år vil blive lige så store som i den første digitale revolution," siger han.

Han kunne godt tænke sig en national strategi for blockchain-teknologi.

"Det er vigtigt, at det offentlige afprøver nogle isbryderprojekter og klart udpeger en overordnet retning, som private aktører kan forholde sig til. Den offentlige sektor kan med gennemtænkt offentlig efterspørgsel være med til at drive blockchain-udviklingen. Præcis som Danmark har gjort med vedvarende energi," siger Rasmus Mølbjerg.

"Hvis det lykkes, har Danmark mulighed for at gentage succesen og gå forrest i digitaliseringen som et pilot-land, der høster store gevinster i både den offentlige og den private sektor og skaber digitale vækstmuligheder for danske virksomheder" •



Jakob Heckscher,
manager, EY Danmark:

"EY har arbejdet med blockchain siden 2016. Det er en teknologi, der kan optimere processer og effektivisere, og det giver typisk størst værdi mellem parter, der indgår i forskellige former for samarbejde, der involverer udveksling af værdier og fortrolige informationer."

"Vi har bygget specifikke blockchain-løsninger for bl.a. energiselskaber (handel med biogascertifikater), en bilproducent (krypterede sundhedsoplysninger på ansatte til brug ved ulykker/indlæggelser i udlandet), forsikring (hurtig ekspedition af skadesbehandling), bank (optimering af intern treasury management) og shippingfirmaer (forsikring af søfartsfartøjer)."



Ville Sointu, leder Nordeas arbejde med blockchain:

"Nordea har arbejdet med analyse og udvikling inden for *distributed ledger*- og blockchain-teknologi siden 2015. Det giver mulighed for at optimere den eksisterende infrastruktur. Det betyder større effektivitet og gennemsigtighed i vores daglige forretninger med andre, regulerede finansielle institutioner."

"Nordea er den første bank i Norden til at lancere *we.trade* – en blockchain-baseret tjeneste med finansieringsløsninger til smv'er."

Klimakampen skal vindes omkring middagsbordet

Erfaringerne viser, at det hverken er i FN eller på store konferencer, at verdens klimaproblemer løses. Lakmusprøven skal bestås inden for hjemmets fire vægge. Det stiller bl.a. Danmark over for særlige udfordringer. Glem alt om, at forbrug er en personlig sag.

KLIMAPOLITIK

Kloden og klimaets fremtid er uomtvisteligt tidens varmeste tema på det internationale konferencemarked. I forrige uge var klimaet og klodens aktuelle tilstand hovedemnerne på en lang række begivenheder i forbindelse med FN's generalforsamling. Og i næste uge er vor egen regering vært for et internationalt grønt topmøde i København, ligesom FN fra den 3.-14. december gennemfører den 24. COP-konference i Katowice i Polen. Det er den årlige begivenhed, hvor eksperter og politikere fra de fleste af verdens lande mødes for at drøfte løsninger på klimaforandringerne. Så internationale klimakonferencer skorter det ikke på.

Det er imidlertid symptomatisk, at i takt med at antallet af klimakonferencer sætter nye rekorder, så accelererer klimaforandringerne med en hast, der overhaler den virkelighed, der drøftes på de mange møder. COP24 afvikles således til tonerne af de hidtil mest alarmerende analyser af, hvor hurtigt og alvorligt klimaet vil ændre vores livsvilkår, uden at det endnu er lykkedes at finde fælles, varige og effektive løsninger.

I 24 år har politikere og eksperter halset efter udviklingen. Ud over at beskrive den globale magts afmagt rejser det spørgsmålet, om vi blot opfylder Albert Einsteins tese om, at tåbelighed handler om at gøre det samme igen og igen og forvente et anderledes resultat?

Det vil ikke være rimeligt og fair at beskrive konferencerne som tåbelige og unødvendige. De er trods alt vigtige for at fastholde fokus og opmærksomhed, men spørgsmålet er alligevel, om tiden ikke er inde til at nytænke indsatsen? Ifølge de stadig mere præcise og dramatiske advarsler har vi passeret de *tipping points*, hvor hidtidige mål om en global temperaturstigning på 1,5 grader er passeret, og måske også 2 grader. Teoretisk er målene måske opnåelige, selv om det næppe er realistisk, slet ikke set i lyset af den politiske sendrægtighed.

Det anses i stedet for realistisk, at vi i dette århundrede vil bevæge os ind i et 3-4 graders varmere samfund. Det stiller verdenssamfundet over for helt andre udfordringer end dem, der p.t. drøftes på diverse konferencer. Der er med andre ord brug for en helt ny klimavirkelighed.

Forbrugsekspllosion truer

Den kan ikke afklares på nok så mange konferencer og topmøder. I stedet skal vi fokusere på de kræfter, der trods alt er afgørende for, om og i hvilket omfang kli-



ERIK RASMUSSEN
Sustainia

makampen kan vindes. Det er den part, der aldrig er til stede ved de store konferencer, nemlig den almindelige forbruger. For ændrer forbrugerne ikke adfærd, vil alle andre bestræbelser være mere eller mindre forgæves.

Desværre har adfærdsændringer notorisk lang leveringstid og kræver meget overbevisende argumenter. De argumenter høres imidlertid aldrig på diverse klimakonferencer, og de kan slet ikke aflæses i strømmen af tekniske og, for de fleste, uforståelige rapporter.

Enkelte tal illustrerer udfordringens omfang og karakter: Vi bliver ca. en mia. flere mennesker på kloden frem mod 2030 og endnu godt en ekstra mia. mere i 2050. De kan forvente at have mindst samme levestandarder, som kendetegner nutidens middelklasse, og de vil dermed udløse en ny forbrugsekspllosion inden for fødevarer, vand, energi, tøj, transport m.v. Det er alle klimabelastende områder.

En række internationale analyser viser f.eks., at forbruget af fødevarer vil stige mellem 60 og 100 pct. inden 2050. Alene i Asien vil efterspørgslen på kød og fisk vokse med næsten 80 pct., virksomhedernes vandforbrug vil stige med 400 pct. og de private husholdningers med 140 pct. Det betyder bl.a., at 3 mia. mennesker i 2050 vil leve i områder med udpræget vandmangel. Samtidig vil modeindustrien fordoble sit ressourceforbrug, herunder ikke mindst af vand, og antallet af biler på vejene og flykilometer i luften vil fordobles inden 2040. Fortsætter det nuværende forbrug af plastik, vil det mere end firedobles fra de nuværende 400 mio. tons om året til 1,8 mia. tons i 2050.

Middagsbordet er magtcentret

Under sloganet 'Earth Overshoot Day' er der udviklet et mål for, hvornår i løbet af et kalenderår jordens befolkning har brugt de ressourcer, som kloden er i stand

ILLUSTRATION — ANDREAS BOGH



til at gendanne inden for et år. Den dato var i 2018 den tidligste nogensinde, nemlig 1. august. Fra den dag begyndte dette års overforbrug, og som udviklingen er p.t., vil den skæringsdato falde stadig tidligere på året som et udtryk for afstanden mellem de politiske intentioner og virkeligheden hos de mennesker, der skal opfylde dem.

Hvis verdenssamfundet ikke formår at knække de stejle forbrugskurver meget snart, kan selv et 4 grader varmere samfund blive et optimistisk scenarie. Spørgsmålet er, hvordan politikere og eksperter vil løse den knude? Det er sjældent populært at lovgive om folks personlige vaner og adfærdsmønstre, men ikke desto mindre er det ikke i FN og på de store globale konferencer, at løsningerne skal findes.

Svarene skal findes i de enkelte hjem. Det er omkring middagsbordene, at de store, afgørende beslutninger om klodens fremtid til syvende og sidst bliver truffet. Hvis et tema ikke kan drøftes inden for hjemmets fire vægge, har det næppe politisk gang på jord. Middagsbordet er derfor det absolut vigtigste magtcenter, når generelle adfærdssændringer skal implementeres.

Men spørgsmålet er, hvor meget netop den udfordring drøftes på elitens bonede gulve, såvel i FN, på COP-møder og på andre internationale klimakonferencer? Så længe der ikke her findes holdbare svar, vil klimaforandringerne fortsat accelerere.

Det bliver ikke mindst en udfordring for et af verdens højst forbrugende samfund, nemlig det danske. Sammen med de øvrige nordiske lande hører vi ifølge en ny analyse fra Nordisk Ministerråd til blandt de mest klimabelastende forbrugssyndere overhovedet. Vi kan ikke med overbevisning kalde os et grønt foregangsland, for vi har fået styr på vores egne største 'klimaforbrydelser'.

En flerstrengt klimastrategi

Regeringen vil nu udfase alle benzin- og dieseldrevne biler inden 2030. Det er positivt, men den store opgave bliver at gøre skiftet attraktivt for forbrugerne, og det samme gælder for alle øvrige klimabelastende forbrugsvaner. Over for en sådan strategi vil nogle helt sikkert spille det liberalistiske kort om, at det personlige forbrug er en personlig sag. Det er for så vidt korrekt,

men det ændrer ikke på, at det bl.a. er en politisk opgave at påvirke vores forbrugsvaner, for ellers kan vi lige så godt på forhånd opgive at vinde klimakampen.

Her kan den aktuelle diskussion om prisen på cigaretter godt give anledning til bekymring. Selv om alle analyser og erfaringer viser, at højere cigaretpreiser reducerer forbruget markant, viger politikerne alligevel tilbage med søgte argumenter om øget grænsehandel osv. Den form for belejlige undvigema-

nøvrer er der ikke råd til, hvis vi har ambitioner om at opfylde stadig strengere klimamål.

Men lovgivning kan ikke stå alene. Alle erfaringer viser, at adfærdssændringer kræver en flerstrengt strategi: For det første, at der er tale om en national vision og ambition, dvs. et spørgsmål om en fælles og attraktiv identitet. For det andet, at der gennemføres engagerende kampagner, der skaber bred tilslutning. For det tredje, at der knyttes økonomiske fordele til den nye adfærd – og her kommer lovgivning og eventuelle skattebegunstigelser ind i billedet. For det fjerde, at kampagnen støttes af rollemodeller, som alle respekterer eller kan identificere sig med. Og endelig for det femte, at det giver anledning til diskussioner omkring middagsbordene.

Klimamål er altså ikke kun et personligt valg, men et samfundsvalg, og dermed også et bredt accepteret politisk valg. Det har vi heldigvis for længst accepteret, når det f.eks. gælder trafikssikkerhed – og det samme bør være tilfældet for klimasikkerhed.

Og det er netop det valg, der burde præge den politiske debat. Herhjemme indleder de politiske partier snart en valgkamp, der i det store perspektiv vil handle om 'luksustemaer', dvs. forbedringer af et i forvejen relativt højt velfærdsniveau. Omend forbedringerne kan være nok så berettigede, bestemmes fremtidens velfærd alligevel af, at vi sammen får løst de presserende udfordringer i en helt anden størrelsesorden, nemlig en hurtig omstilling til markant ændrede klimavilkår.

Indtil de nye vilkår bliver hovedtemaet i en valgkamp og det centrale debateme hos familierne omkring landets middagsborde, har vi ikke forstået – eller også har vi fortrængt – hvad fremtidens klimaøkonomi handler om, og hvilke valgmuligheder vi reelt skal tage stilling til.

Politikerne må droppe deres berøringsangst over for vælgerne og for en gangs skyld stille krav i stedet for kun at opfylde ønsker. Og vælgerne må indstille sig på, at de har et valg imellem at tænke på sig selv og deres egne behov her og nu eller på de levevilkår, som de mener, at deres børn og børnebørn fortjener.

Klimaforandringerne konfronterer os således med nogle klare eksistentielle valg, der rækker langt længere end indtil næste valgperiode •

Reform om ungdomskriminalitet skydes ned

Det strømmer ind med kritiske og bekymrede høringsvar til regeringens reform af loven for ungdomskriminalitet. Koret af kritikere omfatter alt lige fra juridiske eksperter og børneorganisationer til kommuner og faglige organisationer, der især er bekymrede for retssikkerheden.



TORBEN K. ANDERSEN
tka@mm.dk

RETSPOLITIK

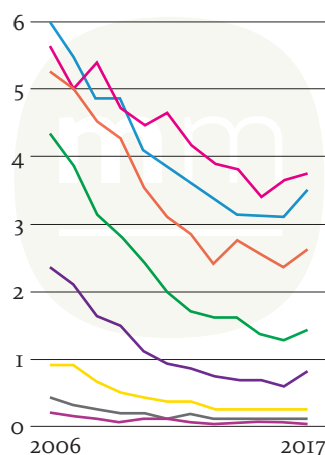
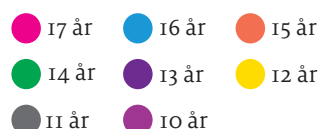
Sjældent har et lovforslag affødt så mange kritiske og bekymrede høringsvar som justitsminister Søren Pape Poulsens (K) nye lovforslag til en reform for at bekæmpe ungdomskriminalitet.

Kritikerne er generelt bekymrede for, at regeringen er ved at indføre en ny kriminel lavalder ad bagdøren. Nogle frygter, at børn helt ned til 10 år får svækket deres retssikkerhed, og at man med forslaget vil opnå den stik modsatte effekt af målet om at føre børn og unge væk fra en kriminel løbebane. Andre frygter, at sikrede institutioner bliver lavet om til en slags 'minifængsler', hvor børn helt ned til 10 år skal anbringes sammen med langt mere hårdkogte kriminelle på 17 år.

Mandag Morgen har gennemgået en stor del af høringsvarene til Justitsministeriet og Børne- og Socialministeriet med bemærkninger til det nye lovforslag. De tegner tilsammen et billede af et hav af røde advarselslamper. Koret af kritikere omfatter en bred palet af centrale spillere – lige fra juridiske eksperter og børneor-

Ungdomskriminaliteten styrtdykker

Antal mistanker/sigtelser mod 10-17-årige, tusinde



FIGUR 1 — Antallet af mistanker/sigtelser mod børn og unge i alderen 10-17 år er faldet med 50 pct. siden 2006. Og ser man specifikt på de 10-14-årige, er faldet i samme periode hele 68 pct.

KILDE — Justitsministeriet: 'Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2006-2017', juni 2018.

ganisationer til kommuner og faglige organisationer. En af de mange kritikere er formanden for Dansk Socialrådgiverforening, Majbrit Berlau, der er dybt bekymret for børns retssikkerhed.

"Formelt ændres den kriminelle lavalder ikke, men i praksis sættes den ned til 10 år. Børn ned til 10 år skal nu ind i et system med et domstolslignende nævn, hvor indsatserne er strafbetonede, og hvor pædagogik og udvikling får svære vilkår. Et system, der kan sætte børn ned til 10 år i sikrede institutioner, som i stigende grad ligner fængsler," konkluderer hun i socialrådgivernes høringsvar.

Samme alvorlige tone går igen i flere af svarene. Mens nogle direkte opfordrer regeringen til helt at droppe forslaget, har andre læst skriften på væggen og erkendt, at et bredt politisk flertal står bag den nye aftale, dvs. regeringen, Socialdemokratiet og DF. De forsøger derfor i stedet at gå mere konstruktivt til værks for at rette op på de ting, som de er allermost uenige i.

Kriminaliteten er styrtdykket

Gennem de seneste 10 år er kriminaliteten blandt unge ellers styrtdykket. Siden 2006 er antallet af mistanker og sigtelser blandt de 10-17-årige faldet med 50 pct. Specielt de yngste under den kriminelle lavalder på 15 år er blevet langt mere lovlydige. Her er antallet af mistanker og sigtelser faldet med hele 68 pct. blandt de 10-14-årige i perioden. Det viser den seneste opgørelse fra Justitsministeriet. SE FIGUR 1.

Alligevel indgik regeringen, Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti før som-

Alle kritiserer reformforslag

Udvalgte høringsvar til regeringens lovforslag om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Lovforslaget bygger på en politisk aftale mellem regeringen, Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti fra juni i år.

Kriminel lavalder nedsættes ad bagdøren:

“Børnerådet er af den opfattelse (...), at der de facto er tale om en nedsættelse af den kriminelle lavalder.

BØRNERÅDET

Drop det:

“I betragtning af den forholdsvise beskeden målgruppe, lovudkastet tilsigter at nå, bør lovforslaget ikke fremsættes.

RETSPOLITISK FORENING

Brug for andre løsninger:

“KL stiller sig stærk tvivlende overfor, om det fremsatte lovforslag understøtter en ny og helhedsorienteret indsats, som kan bringe børn og unge ud af kriminaliteten og tilbage i fællesskabet.

KL

11 års juridisk kamp

2007: VK-regeringen nedsætter sin Ungdomskommission for at styrke indsatsen mod ungdomskriminalitet.

2009: Kommissionen fremlægger sin betænkning. Et flertal af medlemmerne er imod at sænke den kriminelle lavalder på 15 år. Den røde tråd i anbefalingerne er forebyggelse.

2010: Statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) sænker den kriminelle lavalder fra 15 til 14 år.

2012: Statsminister Helle Thorning-Schmidt (S) hæver den kriminelle lavalder fra 14 til 15 år.

2014: De fire blå partier – V, K, LA og DF – fremsætter et beslutningsforslag i Folketinget om at sænke den kriminelle lavalder til 12 år og indføre en helt ny ungdomsdomstol for unge mellem 12 og 17 år. Et flertal er imod.

2017: VLAK-regeringen opgiver at nedsætte den kriminelle lavalder og foreslår i stedet et nyt system, hvor 12-14-årige kan blive indbragt for et ungdomskriminalitetsnævn i de enkelte politikredse.

2018: I juni laver regeringen sammen med Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti en aftale, der skal reformere indsatsen mod ungdomskriminalitet.

KILDE — Mandag Morgen.

merferien en stor aftale om en reform, der skal styrke kampen mod ungdomskriminalitet. Det var kulminationen på 11 års juridisk tovtrækkeri om ungdomskriminalitet. SE TEKSTBOKS.

Regeringen understreger, at man med lovforslaget ikke sænker den nuværende kriminelle lavalder på 15 år, ikke straffer børn og heller ikke sætter børn bag tremmer. Men det bliver fremhævet, at der skal være en mærkbar reaktion, når børn og unge begår kriminalitet, så de forstår, at alle handlinger har konsekvenser. Regeringen erkender, at ungdomskriminaliteten falder år efter år, men at der også er en lille gruppe af hårdkogte kriminelle. Det er specielt den gruppe, som man har fokus på, og derfor lægger man op til at nytænke hele systemet.

Regeringen skønner selv, at den hårde kerne udgør ca. 40 børn i alderen 10-11 år og omkring 700 i alderen 12 til 17 år – el-

ler 740 børn og unge i alt. Dette skal ses i lyset af, at der er ca. 500.000 børn og unge tilsammen i disse aldersgrupper.

Bekymrede eksperter

Reformen betyder, at der skal oprettes nye såkaldte ungdomskriminalitetsnævne. De skal træffe afgørelse i sager om børn og unge i alderen 10-17 år, som er mistænkt eller dømt for alvorlig kriminalitet, og som er i fare for at fortsætte deres kriminelle løbebane. Men det er især disse nævne, som er årsag til den hårde kritik.

Kritikerne mener, at nævnene til forveksling ligner domstole, som kan træffe afgørelser med vidtgående konsekvenser for de unge alene baseret på en mistanke. De er også bekymrede for, at nævnene ikke er upartiske, og for at nævnenes medlemmer mangler indsigt i børn og unges mulighed for at komme ud af den kriminelle løbebane.

En af kritikerne er formanden for Børnerådet, den tidligere chefpolitiinspektør ved Københavns Politi, Per Larsen.

“Børnerådet er meget bekymret over indførelsen af et ungdomskriminalitetsnævn. Henvisningen af sager til ungdomskriminalitetsnævne beror på den præmis, at barnet eller den unge har begået personfarlig eller anden alvorlig kriminalitet. Uskyldsformodningen er dermed tilsidesat. Det udhuler lovforslagets gentagne forsikringer om, at der ikke er tale om et strafferetligt system,” skriver Per Larsen i rådets høringssvar.

Han står langt fra alene med sin kritik. Mange af høringssvarene kredser om den samme problematik, og de køber ikke umiddelbart Justitsministeriets forsikringer om, at der ikke er tale om et strafferetligt system, og at de nye nævne ikke skal tage stilling til skyldsspørgsmål i sagerne.

Vicedirektør Birgitte Arent Eiriksson i tænketanken Justitia ser flere alvorlige faresignaler i regeringens lovudkast.

“Det er min opfattelse, at der med Ungdomskriminalitetsnævnet reelt er tale om en strafferetslignende proces uden de retsgarantier, der er forudsat i menneskerettighedskonventionen. Det er et særligt problem, når børn mellem 10 og 14 år f.eks. pålægges foranstaltninger, der minder om samfundstjeneste, på baggrund af en mistanke om kriminalitet, som de muligvis selv benægter,” siger hun.

For stor magt til politiet

Også sammensætningen af de nye nævne får hård kritik med på vejen i mange af høringssvarene. Nævnene er sammensat af en dommer, en ansat i politiet og en kommunalt ansat. Men denne sammensætning kan have en uheldig slagside. Som Advokatrådet skriver i sit høringssvar:

“Advokatrådet er bekymret for nævnets upartiskhed, hvis det som foreslået bl.a. vil bestå af politiuddannede personer. Politiet har således mange forskellige roller i processen, herunder som sekretariat for nævnet; som den myndighed, der henviser sager mod 10-14-årige til nævnet; som den myndighed, der sikrer barnet/den un-

Upartiskhed forsvinder:

“ Advokatrådet er bekymret for nævnets upartiskhed, hvis det som foreslået bl.a. vil bestå af politiuddannede personer.

ADVOKATRÅDET

Bekymret for konsekvenser:

“ Det Kriminalpræventive Råd er bekymret for virkningerne af at knytte børn ned til 10 år til “fængselvæsenet”, som Kriminalforsorgen jo er.

DET KRIMINALPRÆVENTIVE RÅD

Kriminalisering af børn:

“ Med dette lovforslag flyttes fokus fra socialpædagogisk behandling til kriminalisering af børn og unge.

SOCIALPÆDAGOGERNES LANDSFORBUND

For stor rolle til politiet:

“ Børns Vilkår finder det bekymrende, at politiet indgår i så mange roller omkring og i nævnet og mener, at dette er egnet til at rejse tvivl om nævnets uafhængighed.

BØRNS VILKÅR

ges og forældremyndighedsindehavernes tilstedeværelse under nævnsmøderne; samt som den myndighed, der kan gennemtvinge nævnets afgørelse, hvis denne ikke efterleves.”

Det fremgår af lovforslaget, at de dommere, der behandler sager vedrørende 10-11-årige, skal have gennemgået en særlig efteruddannelse målrettet håndtering af sager vedrørende børn. Den kommunalt ansatte skal have indsigt i sager om social støtte til udsatte unge. Og den ansatte ved politiet skal have indsigt i kriminalitetsforebyggende arbejde. Vedkommende må dog ikke møde op i nævnet i politiuniform, da nævnet skal fremstå neutralt.

“Advokatrådet stiller i den forbindelse spørgsmål ved, om denne neutralitet kan opnås hos en politiuddannet person alene ved at sikre, at vedkommende ikke bærer uniform,” hedder det i rådets hørings svar.

Direkte opfordring til Pape

En scribe høringsparter efterlyser også dokumentation for, at det nye system vil virke. De er bekymrede for, at dommerstanden og politiet ikke har den nødvendige erfaring og ekspertise til at vurdere, hvilken indsats der vil virke bedst.

Sammensætningen af de nye nævn med en dommer, en ansat ved politiet og en kommunalt ansat er da også en markant ændring i forhold til i dag.

“Når dette sammenlignes med sammensætningen af de kommunale børn og unge-udvalg, der består af en dommer, to børnesagkyndige og to kommunalpolitikere (alle med stemmeret), kan det konstateres, at der er tale om en nedprioritering af både lægmandselementet og den børnesagkyndige viden,” påpeger Birgitte Arent Eiriksson i Justitias hørings svar

På Institut for Menneskerettigheder har man flere principielle indvendinger.

“Instituttet finder samlet set, at der er tale om et system, som har ganske indgribende og vidtrækkende konsekvenser,” påpeger Institut for Menneskerettigheder.

Af hensyn til retssikkerheden og i lyset af de internationale standarder og retningslinjer om børns retspleje anbefaler

man bl.a., at politiansatte ikke sidder med i ungdomskriminalitetsnævne, samt at politiet ikke er sekretariat for nævnet.

Kommuner mister styring

De nye nævn får nogle forskellige håndtag at dreje på i forsøg på at få de unge ud af en kriminel løbebane. Nævne kan f.eks. fastsætte en såkaldt straksreaktion eller et skræddersyet forbedringsforløb for de unge, der begår alvorlig kriminalitet. En straksreaktion kan f.eks. være at rydde op efter hærværk på en skole, gøre rent i offentlige parker eller deltage i konfliktmægling med et voldsoffer. Straksreaktionen skal sættes i gang hurtigst muligt og vil typisk have en kort varighed.

Et forbedringsforløb kan vare op til to år – og i visse tilfælde endda op til fire år for 10-14-årige. Barnet har måske begået grov vold, røveri eller voldtægt. Barnet kan i denne periode blive pålagt at være hjemme på bestemte tidspunkter, f.eks. fredage og lørdage, få udpeget en kontaktperson eller få psykologhjælp. I mere alvorlige sager kan barnet blive tvangsanbragt på en delvist lukket eller sikret døgninstitution.

Med denne nye konstruktion mister kommunerne en stor del af styringen af området, og der bliver nu i stedet opbygget et helt nyt, parallelt system. Fremover bliver det de nye nævn, der skal beslutte, hvilke indsatser der skal sættes i værk. Kommunerne skal dog stadig betale regningen. Det er et brud på princippet om, at den, der bestiller musikken, også betaler for den. Derfor er KL også meget kritisk over for den nye reform.

“Den enkelte kommune har ikke længere den samme kompetence til at beslutte, hvilken indsats der er relevant i det kriminalitetsforebyggende arbejde i forhold til det enkelte barn. Det er uhenigtsmæssigt i forhold til at sikre en helhedsorienteret indsats over for børnene, de unge og deres familier,” skriver KL i sit hørings svar.

Den nye reform betyder også en lang række stramninger på de sikrede institutioner – stramninger, der også kritiseres af mange af høringsparterne. Flere er be-

kymrede for, at disse institutioner nu er ved at udvikle sig til små minifængsler. Som Børnerådets formand, Per Larsen, konkluderer:

“Børnerådet er uforstående over for tiltagene, som risikerer at medvirke til øget stigmatisering og til at øge børnenes/de unges oplevelse af at være frihedsberøvet i en grad, der minder om et fængselsophold. Det er efter Børnerådets opfattelse absolut ikke befordrende for bekæmpelsen af ungdomskriminalitet.”

Kriminalisering fremfor behandling

Reformen giver bl.a. institutionspersonalet øgede beføjelser til at anvende fysisk magt. De får mulighed for at fratage eller nedsætte lommepenge, og der indføres tv-overvågning af fællesarealer på alle lukkede eller sikrede institutioner. Der indføres også obligatoriske døralarmere på børnenes og de unges værelser. Muligheden for at tale i mobil og bruge anden elektronisk kommunikation bliver begrænset til særlige arealer og bestemte tidsrum.

Personalet skal også have udvidet deres muligheder for kropsvisitation og gennemsøgning af tøj. Personalet kan f.eks. kræve, at et barn skal tage tøjet af, så de kan føle barnet på kroppens overflader.

Foreningen af socialpædagoger er dybt kritiske og ser forslaget som endnu et skridt i retning af en kriminalisering af børn frem for en behandlingstankegang.

“Flere af de børn og unge, der er anbragt på en sikret institution, har oplevet fysiske og seksuelle overgreb. For den gruppe vil en kropsvisitering på kroppens overflader kunne opleves som et overgreb. Yderligere vil det forstærke oplevelsen af manglende tillid og tiltro til voksne som troværdige voksne, som de kan stole på og betro sig til,” understreger Socialpædagogernes næstformand, Verne Pedersen, i sit hørings svar.

Regeringens mål er, at reformen allerede skal træde i kraft fra årsskiftet. Det har ikke været muligt at få en kommentar fra justitsminister Søren Pape Poulsen •

Uetisk forslag:

“ Vi mener, at det er direkte uetisk ikke at sikre børn og unges retssikkerhed bedre. Særligt de 10-14-årige er uden egentlig retsgaranti.

BUPL

Reel strafferetlig proces:

“ Selv om Justitsministeriet er af en anden opfattelse, er der flere elementer i processen ved Ungdomskriminalitetsnævnet, som taler for at anse det for en strafferetlig proces. Dette vil formentlig også være oplevelsen for barnet/den unge.

TÆNKETANKEN JUSTITIA

Børn er børn:

“ I lovkastet er der en række straffende og isolerende tiltag over for de 10-14-årige, som Børnesagens Fællesråd ikke kan anbefale.

BØRNESAGENS FÆLLESRÅD

Meget bekymret:

“ Red Barnet er generelt meget bekymret over indførelsen af et ungdomskriminalitetsnævn.

RED BARNET

KILDE — Mandag Morgen.



Mandag Morgens Videnbank indsamler hver uge nye relevante analyser, rapporter og nøgletal

1 Digital omstilling koster virksomheder dyrt. Private virksomheder og offentlige organisationer forudser en nedgang i omsætningen på 5,8 pct. pga. digital omstilling. Det skyldes især mangel på kvalificeret arbejdskraft, viser en analyse fra Rambøll og Dansk IT.

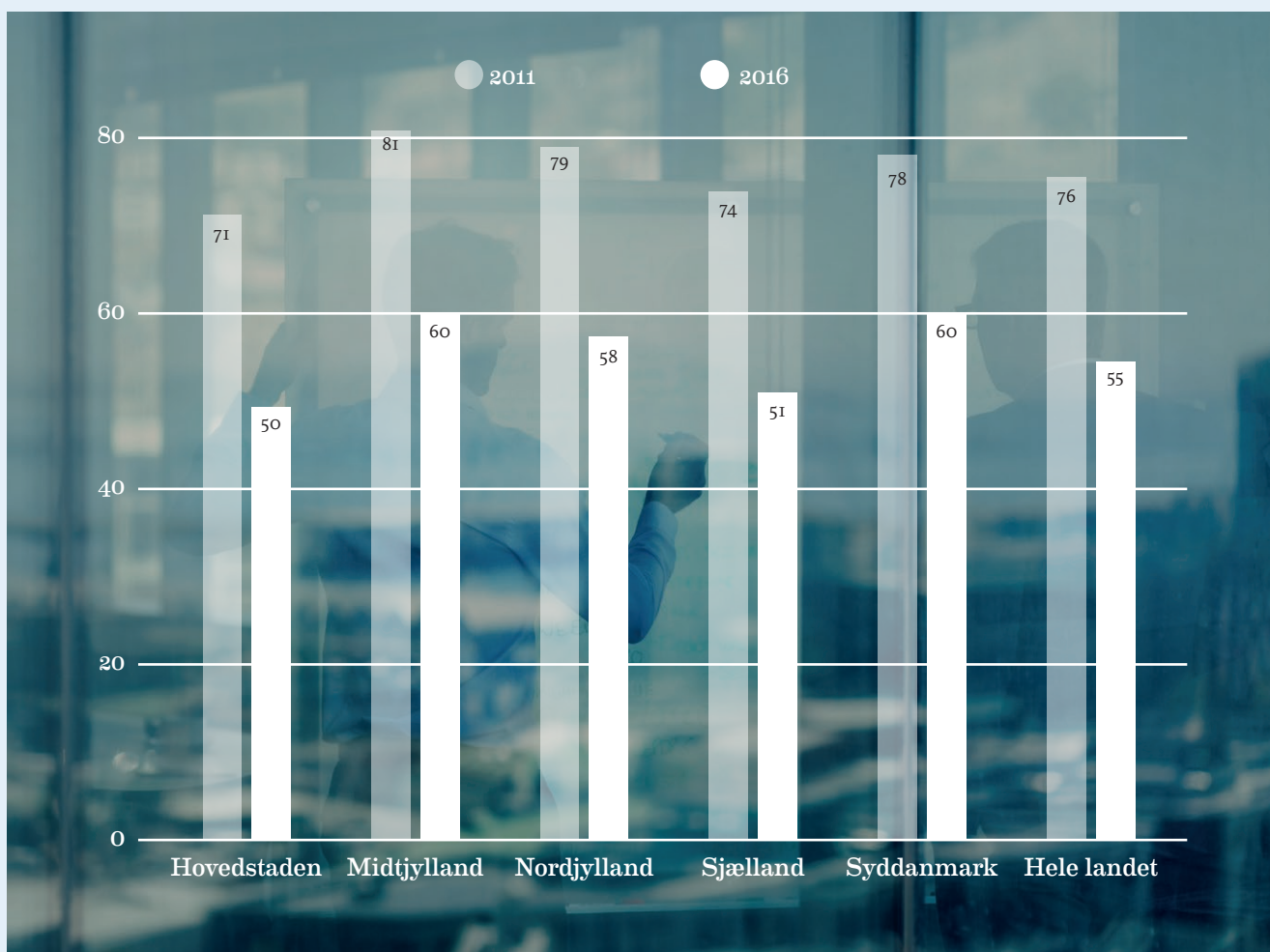
2 Næsten hver anden i udsatte boligområder er etnisk dansk. Ny undersøgelse prikker hul i myten om, at udsatte boligområder stort set kun er befolket af ikkevestlige indvandrere. Næsten halvdelen af beboerne er etnisk danske, viser ny undersøgelse fra VIVE.

3 Flere kommer i fleksjob. På bare seks år er der kommet 23.236 flere personer i fleksjob, viser en opgørelse fra Kommunernes Landsforening. Stigningen gælder især fleksjob med en ugentlig arbejdstid på under 10 timer.

Læs mere på www.mm.dk/videnbank

Hvert andet danske selskab overlever ikke de syv første år

Overlevelseshæfter på selskaber etableret i 2009, fordelt på regioner, pct.



Efter to år er 24 pct. af de nystartede selskaber i Danmark ikke længere aktive – og syv år efter opstarten er næsten halvdelen (45 pct.) af de nystartede selskaber i Danmark ikke længere aktive, viser analyse fra Foreningen af Danske Revisorer. I 2016 indleverede 55 pct. af selskaberne, som blev etableret i 2009, et årsregnskab. Det vil sige at overlevelseshæfter var på 55 pct.

KILDE — Foreningen af Danske Revisorer.

Partier glemte at slå koldt, ikke-forurenede vand i blodet

På blot ét år er antallet af pesticider i drikkevandet femdoblet, lød det i Ingeniøren for nylig. Det fik flere politikere til at fare til tasterne, men de er løbet med en halv vind, siger forsker bag opgørelsen.

NIKOLAJ RODKJÆR KRISTENSEN
nrk@mm.dk



ANDERS REDDER
redder@altinget.dk

FREJA SØGAARD
freja@altinget.dk

FAKTATJEK

Forureningen af det danske drikkevand er femdoblet på bare et år. Sådan lød det foruroligende budskab i [en artikel i avisen Ingeniøren](#) 14. september. Meldingen fik hurtigt flere partier til tasterne. Dagen efter Ingeniørens artikel udsendte SF en pressemeddelelse, hvori partiets miljøordfører, Trine Torp, opfordrede til politisk handling.

“En femdobling af tilfælde med pesticider i drikkevandet bør få alle alarmklokker til at ringe,” stod der bl.a.

Også Enhedslisten var hurtigt ude. I [en pressemeddelelse](#) 16. september skrev partiet: “Der er på blot ét år sket en femdobling af de tilfælde, hvor der er blevet sendt vand ud til forbrugerne med rester af sprøjtegifte over grænseværdien.”

Og senere i pressemeddelelsen citeres



Man kan derfor ikke sige, om der er tale om en stigning eller et fald i indholdet af stoffet i drikkevandet.

ANDERS RISBJERG JOHNSEN
Seniorforsker, GEUS

politisk ordfører Pernille Skipper: “Alligevel ser vi skandale på skandale med nye fund af sprøjtegifte i vores drikkevand – og nu en femdobling af antal gange, hvor der er sendt drikkevand ud i hanerne til borgerne med rester af sprøjtegifte. Det er rent ud sagt uhyggeligt,” sagde hun.

Men bare rolig. Ifølge forskere bør de bekymrede indtil videre slå koldt, ikke-forurenede vand i blodet. Den tilsyneladende femdobling af forureningen i drikkevandet skyldes nemlig, at man sidste år målte for et pesticid, som man ikke målte for i 2016. Og derfor kan man ikke direkte sammenligne tallene fra 2016 og 2017.

Meningsløs femdobling

Ifølge Ingeniøren er den øgede drikkevandsforurening konklusionen på en ny opgørelse af pesticider i drikkevandet, som GEUS, De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland, har lavet for Miljøstyrelsen. Men faktisk giver det slet ikke mening at tale om en femdobling af forureningen i drikkevandet, siger Anders Risbjerg Johnsen, seniorforsker ved GEUS, der har været med til at lave opgørelsen.

“En femdobling af forureningen i drikkevandet fra 2016 til 2017 er usandsynlig. Den tilsyneladende stigning skyldes hovedsageligt, at vi er begyndt at måle på et stof (desphenyl-chloridazon, red.), vi ikke har målt på før. Man kan derfor ikke sige, om der er tale om en stigning eller et fald i indholdet af stoffet i drikkevandet,” siger Anders Risbjerg Johnsen.

Ifølge Miljøstyrelsen fremkommer desphenyl-chloridazon, når stoffet chloridazon nedbrydes i jorden. Chloridazon blev anvendt i ukrudtsmidler ved dyrkning af sukker- og foderroer frem til 1996, hvor det blev forbudt, fordi stoffet blev vurderet til at udgøre en uacceptabel høj risiko for forurening af grundvandet.

At man først nu er begyndt at måle for desphenyl-chloridazon skyldes, at stoffet sidste år dukkede op i flere drikkevandsprøver rundt om i landet. Efter sidste års fund af desphenyl-chloridazon [er stoffet fra juni 2017 blevet omfattet af analyserne](#).

Det er altså ikke til at sige, om drikkevandsforureningen er femdoblet. Avisen

Ingeniøren har da også siden ændret artiklens overskrift. Formuleringen ‘Drikkevandsforurening femdoblet på et år’ er blevet til, ‘Vi finder forurening af drikkevandet fem gange oftere på bare et år’. Selv om det altså er umuligt at afgøre, om vi drikker mere forurenede vand end tidligere, fremgår det stadig af artiklen, “at antallet af tilfælde, hvor danske kunder drak vand fra vandværket med pesticidrester over grænseværdien, blev femdoblet sidste år.”

Journalisten bag artiklen, Magnus Bredsdorff, fortæller, at rubrikken er blevet ændret, fordi hans redaktør mente, at den kunne misforstås. Artiklens pointe er nemlig ikke, at forureningen er femdoblet, men derimod at der er blevet fundet fem gange så mange tilfælde, fordi man har opdaget et gammelt stof, forklarer Magnus Bredsdorff.

“I artiklen skriver vi, at årsagen er, at man er begyndt at måle for et nyt pesticid. Hvis rubrikken har sagt noget, der er decideret forkert, skulle det selvfølgelig rettes,” siger han.

Partier fastholder kritik

SF's miljøordfører, Trine Torp, bekræfter, at partiets pressemeddelelse er skrevet med afsæt i Ingeniørens artikel. Til trods for at Ingeniøren har foretaget ændringer i artiklen, står hun fast på indholdet af pressemeddelelsen.

“Hvis Ingeniøren har ændret deres overskrift, skal vi måske også gøre det. Men det ændrer ikke på vores holdninger,” siger Trine Torp.

Også Enhedslisten bekræfter, at deres pressemeddelelse hviler på Ingeniørens artikel. Partiets politiske ordfører kalder i en mail sit citat for ‘ærgeligt’.

“Det er ærgerligt, at det ikke var korrekt, men det ændrer ikke på Enhedslistens holdning til sagen,” skriver Pernille Skipper •

tjekdet

Direktør for økonomi og driftsoptimering til udvikling af fremtidens Aarhus Universitetshospital



Aarhus Universitetshospital (AUH) søger en direktør med stærk økonomi- og optimeringsprofil, der kan styrke det øverste, strategiske ledelsesniveau og gå forrest i udviklingen af AUH til det mest veldrevne hospital og som kan nytænke og transformere måden, hospitalet arbejder med service og support.

Nye muligheder og store potentialer

Du er som direktør en del af hospitalsledelsen med fem direktører, der arbejder sammen med en klar ambition om et stærkt AUH, der også i fremtiden skal være blandt de bedste hospitaler, nationalt og internationalt.

Det kræver et skarpt ledelsesfokus at optimere driften, holde styr på økonomien og samtidig fokus på kvaliteten i kerneopgaven på hospitalet. Samtidig er der de kommende år fokus på at transformere Aarhus Universitetshospital til næste niveau, i takt med at rammerne på hospitalet ændrer sig. Der er nye muligheder og store potentialer, som skal indhøstes, under snævre økonomiske rammer. Derfor får du som direktør særligt ansvar for, at hospitalsstaben hele tiden er effektiv, innovativ og veldrevet, blandt andet gennem kompetent projekt- og porteføljestyring på tværs af stabens enheder.

Kandidat med stærk økonomi- og optimeringsprofil

Som direktør skal du overordnet set være med til fastholde og udvikle kompetent styring på hospitalet. Sikker økonomistyring, løbende effektivisering og klare prioriteringer vil stå højt på din dagsorden. Vi tager for givet, at du behersker dine faglige kvalifikationer

overbevisende inden for eks. eksternt regnskab, intern økonomi- og risikostyring, projekt- og porteføljeledelse, og at du har indsigt i sundhedsøkonomi. Du er ledelsesmæssigt velfunderet og respekteret med en relevant samfundsfaglig/økonomisk og akademisk baggrund suppleret med en ledelsesmæssig efter-/videreuddannelse.

Du er en stærk kommunikator og kan begå dig på alle niveauer, både internt i organisationen og eksternt. Du har vist, at du kan lede store og komplekse opgaver, gerne i sundhedsvæsenet, og du har skabt resultater med et klart strategisk sigte.

Organisation

Hospitalsledelsen varetager den overordnede ledelse af hospitalets drift og udvikling. Som direktør refererer du ligesom resten af hospitalsledelsen til Region Midtjyllands direktion og indgår dermed i koncernledelsen. Det betyder, at opgaver for hele regionen er en vigtig del af jobbet.

Ansøgningsfrist: 24. oktober 2018

Læs mere og søg jobbet på www.midtjob.dk

Søg et job med hjerne og hjerte på midtjob.dk

midt
regionmidtjylland

Tænketank:

Lokal, veluddannet arbejdskraft afgørende for vækst

Skal vi have jobvækst i provinsen, skal virksomhederne have lokal adgang til veluddannet arbejdskraft, viser ny undersøgelse fra tænketanken DEA. Der er behov for at uddanne lokalt, fordi studerende og dimittender ikke er ret mobile, siger rektor på Professionshøjskolen Absalon.



KLAUS DALGAS
kd@mm.dk
@klausalgas

UDDANNELSE

Professionshøjskolen Absalon søsatte sidste år en diplomingeniøruddannelse i Kalundborg, hvor to hold studerende, et hold på dansk og et hold på engelsk, kan få en 3½-årig bacheloruddannelse i bioteknologi. Yderligere to hold er netop startet i september, og ideen med den lokale ingeniøruddannelse er at uddanne lokal, veluddannet arbejdskraft til store, lokale virksomheder som Novo Nordisk, Novozymes, Ørsted og Statoil.

Uddannelsesforsøget i Kalundborg har været længe undervejs. Det har ikke været så nemt at få uddannelsen på bene. Men Kalundborg-casen er spændende at følge, hvis [politikere ønsker vækst og udvikling](#) i hele Danmark og ikke kun i København, Aarhus, Aalborg og Odense.

Det mener tænketanken DEA, der har regnet på, hvad det betyder for virksomhedernes lyst til at skabe nye job, at den lokale arbejdskraft er veluddannet.

“Hvis vi vil have vækst i provinsen, skal vi etablere flere forsøg i lighed med Kalundborg-modellen, hvor de lokale unge får mulighed for at tage en videregående uddannelse lokalt og dermed kvalificere sig til de videntunge job i de lokale virksomheder,” siger Stina Vrang Elias, adm. direktør i DEA.

Veluddannede skaber vækst

DEA's beregninger viser, at der for virksomheder i videntunge brancher er en signifikant positiv sammenhæng mellem

den regionale uddannelsessammensætning og virksomhedernes jobvækst. Helt konkret opnår virksomhederne en beskæftigelsesvækst på mindst 5 pct. over en treårig periode, hvis uddannelsessammensætningen i virksomhedens landsdel forbedres i forhold til andre landsdele.

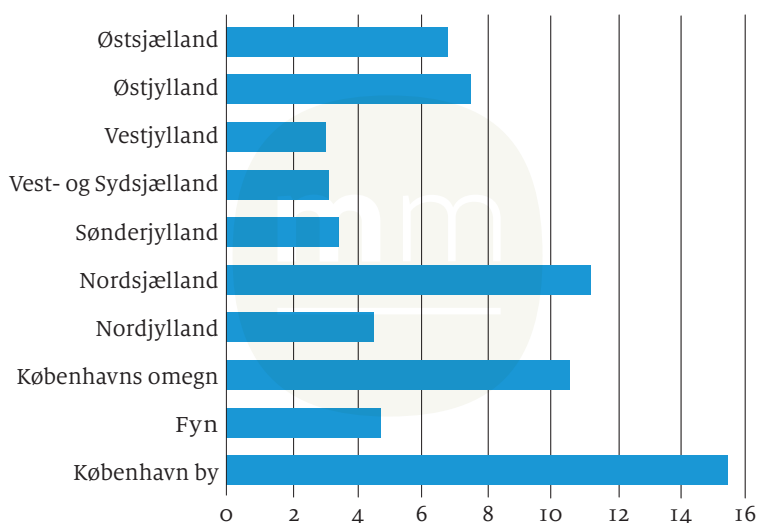
Beregningerne er samlet i den nye analyse ‘Er der tegn på kompetenceknaphed i det danske virksomhedslandskab?’, som er en registerbaseret analyse af virksomheders vækst og efterspørgsel efter branchespecifikke kompetencer. Her viser tallene, at andelen af personer med lang videregående uddannelse i Vest- og Sydsjælland udgør cirka 3 pct. af arbejdsstyrken, mens andelen af højtuddannede i Østsjælland udgør cirka 7 pct. SE FIGUR 1.

Det betyder ifølge DEA's analyse, at ingeniørvirksomheder inden for maskin- og produktionsteknik gennemsnitlig kan opnå en øget jobvækst i størrelsesordenen 10 pct. over en treårig periode ved at flytte specifikt fra Vest- og Sydsjælland til Østsjælland. Virksomhederne kan altså bruge DEA's tal til at se, hvor de mest hensigtsmæssigt kan placere sig i forhold til at have adgang til de branchespecifikke kompetencer, de har brug for.

Men man kan også, som DEA foreslår, gå den modsatte vej og vælge at opkvalificere den lokale arbejdskraft for at beholde væksten i hele Danmark. Og det er der behov for. I perioden 2011-2014 var der markante landsforskel i forhold til, hvor fremgangsrige virksomhederne var til at vækste. SE FIGUR 2.

Højtuddannede klumper sig sammen i København

Andel højtuddannede i arbejdsstyrken fordelt på landsdele, 2011, pct.



FIGUR 1 — Der er klart flest højtuddannede i København og omegn samt i Nordsjælland, mens andelen af højtuddannede er særligt lav i landdistrikterne omkring Vestjylland, Sønderjylland samt Vest- og Sydsjælland.

KILDE — DEA: ‘Er der tegn på kompetenceknaphed i det danske virksomhedslandskab?’, 2018.

Netop den problemstilling har regeringen faktisk taget det første skridt til at løse. For nylig besluttede regeringen at oprette 10 forskellige uddannelsesstationer i en række mindre byer rundt omkring Danmark, hvor studerende kan tage en del af en uddannelse lokalt. En af disse stationer er en del af bioanalytikeruddannelsen i Kalundborg, hvor de studerende dog maksimalt kan læse halvdelen af uddannelsen i Kalundborg, mens resten skal læses i 'moderbyen', som i dette tilfælde er Næstved.

Regeringsløsning er kun halv

Uddannelsesstationerne er ifølge DEA et interessant initiativ, fordi det flytter uddannelse tættere på, hvor de unge bor og opholder sig.

"Vi ved, at der er et uudnyttet uddannelsespotentiale blandt unge i provinsen. Der er en del unge, som undlader at uddanne sig efter gymnasiet, fordi de ikke vil flytte til en storby. Det potentiale kan vi få sat i spil ved at tænke i lokal og regional uddannelse tæt på, hvor de unge bor. Men det er ikke nemt. Uddannelsesstationerne er f.eks. kun en halv løsning, fordi de unge alligevel skal flytte til en større by for at gøre uddannelsen færdig. Her skal vi blive bedre til at nytænke, hvordan man kan tage en hel uddannelse lokalt, så vi kan aktivere disse unge til glæde for de unge, men også til glæde for virksomhederne, der især i den nuværende periode

har hårdt brug for arbejdskraft," siger Stina Vrang Elias.

Camilla Wang, rektor på Absalon, er enig med Stina Vrang Elias.

"Der er et behov for at uddanne lokalt, fordi **studerende og dimittender ikke er ret mobile**. Kvalificeret arbejdskraft er afgørende for virksomhedernes resultater og vækstmuligheder, og der er derfor et stort potentiale for at tænke geografi og faglighed meget tættere sammen med uddannelser," siger Camilla Wang.

Absalon er i øjeblikket ved at søge om at få ændret uddannelsesstationen til et almindeligt uddannelsesudbud i lighed med ingeniøruddannelsen, så de studerende kan tage hele uddannelsen i Kalundborg.

"Med to en halv times offentligt transport mellem Næstved og Kalundborg vil det ikke komme til at fungere for de studerende at skulle dele deres uddannelse op," siger Camilla Wang.

Uddannelsen i Kalundborg er etableret i tæt samarbejde med det lokale erhvervsliv og det lokale byråd, som har ydet stor støtte til et levende campus-miljø, bygninger og et fagligt samarbejde mellem uddannelsessted og virksomheder.

"Det er helt afgørende for opbygningen af nye uddannelser i nye områder, at der er nogle stærke virksomheder, der engagerer sig konkret og forpligtende i uddannelsen og det faglige miljø. De studerende er stærkt motiverede af en uddannelse, der

ved siden af det teoretiske stof er meget virkelighedsnær, og det styrker uddannelseskvaliteten og dimittendernes parathed til arbejdsmarkedet, når uddannelse og industri arbejder tæt sammen," siger Camilla Wang, der også peger på lokal politisk opbakning som en nødvendighed.

"Det er meget vigtigt, at den by eller kommune, som uddannelsen ligger i, tager et stort ansvar for at sikre udviklingen af en attraktiv studieby – dvs. sørger for studieboliger, fritidsmuligheder m.v. Her har Kalundborg virkelig været en positiv medspiller," siger hun.

Opgør med centralisering

De fleste kommuner rundt omkring i landet forsøger at tiltrække uddannelsessteder, fordi man ved, at en uddannelsesinstitution kan betyde vækst og dynamik i lokalområdet.

"Og hvis vi skal skabe vækst i hele landet, må vi forsøge at fordele uddannelsesinstitutionerne mere ud i landet, end vi hidtil har gjort," siger Rebild Kommunes radikale borgmester, Leon Sebbelin, der også er formand for Kultur-, Erhvervs- og Planudvalget i Kommunernes Landsforening.

"Vi må erkende, at vi har centraliseret for meget på uddannelsesområdet, og at vi er nødt til at bløde op, hvis vi skal sikre en positiv udvikling i hele landet, og ikke kun i de store byer," siger han.

Leon Sebbelin understreger, at man ikke skal gå på kompromis med kvaliteten på uddannelserne i bestræbelserne på at flytte noget fra de store centre til de mindre kommuner.

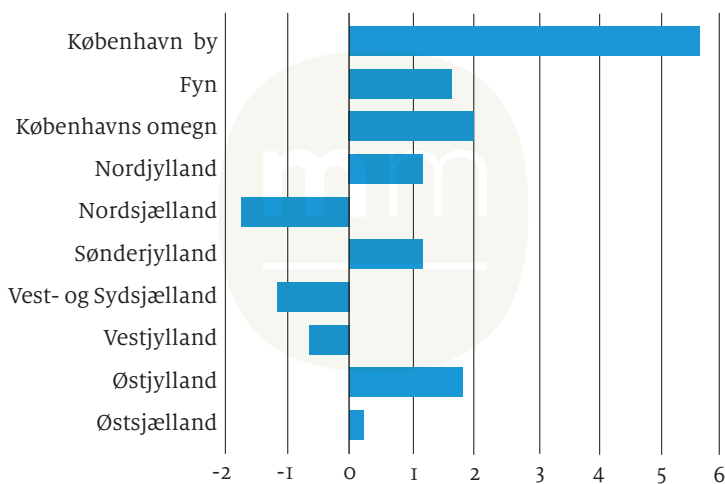
"Man skal sætte gang i nogle forsøg, hvor man forsøger at lægge uddannelser ud i provinsen. Så må vi se, hvad der virker, og hvad der ikke virker," siger borgmesteren.

Stina Vrang Elias fra DEA, der selv har deltaget i akkrediteringen af uddannelser over hele landet, har heller intet ønske om at smøre uddannelsesmarmeladen tyndere ud på brødet ved at flytte dele af systemet ud i provinsen.

"Kvaliteten og økonomien i det her skal naturligvis være i orden. Der er både risici og omkostninger forbundet med at tænke uddannelser nye steder og på nye måder. Og der skal være en efterspørgsel fra flere lokale virksomheder, så det ikke bliver for sårbart, hvis en virksomhed f.eks. vælger at flytte til en anden lokation i ind- eller udland. Men jeg så gerne, at vi sætter gang i nogle flere forsøg som i Kalundborg for at honorere virksomhedernes behov for kvalificeret arbejdskraft. Ellers flytter virksomhederne mod de store byer, og så skaber vi ikke vækst i provinsen," siger hun •

Hovedstaden vækster markant mere end resten af landet

Gennemsnitlig beskæftigelsesvækst for alle virksomheder, 2011-2014, pct.



FIGUR 2 — Mens virksomhederne i København i perioden 2011-2014 udmærkede sig ved en høj gennemsnitlig vækst på knap 6 pct., lå den generelle vækstrate forholdsvis lavt på mellem minus og plus 2 pct.

KILDE — DEA: 'Er der tegn på kompetenceknaphed i det danske virksomhedslandskab?', 2018.

Bedre beskyttelse til folk, der tør fløjte alarm

Med den aktuelle sag mod Danske Bank er der igen kommet fokus på whistleblowerfunktionen, men der er brug for bedre beskyttelse af dem, der vælger at stå frem.

ERHVERV

Whistlebloweren i hvidvaskningssagen mod Danske Bank er stået frem. Det er britten Howard Wilkinson, der var lokalchef i bankens handelsafdeling i Tallinn, Danske Markets, fra 2007 til 2014. I flere omgange i 2013 og 2014 kontaktede han bankens øverste ledelse. Hans advarsler var omtalt både i Finanstilsynets rapport og i bankens interne Bruun & Hjejle-undersøgelse, men han har også været *deep throat* hos Berlingske, hvor han har forsynet erhvervsredaktionen i København med viden, som kunne omsættes til overskrifter.

Siden finanskrisen blev udløst for ti år siden, er whistleblowing blevet mere udbredt i den vestlige verden, ikke mindst i USA, der har en af de mest omfattende lovgivninger på området. Der er sket en voldsom forøgelse i antallet af sager til det amerikanske finanstilsyn, The U.S. Securities and Exchange Commission (SEC).

Organisationen Association of Certified Fraud Examiners, der med 85.000 medlemmer i ryggen forsøger at bekæmpe svindel i erhvervslivet, har opgjort, at mere end 40 pct. af alle bedragerisager starter med et tip. Næstmest udbredte årsag er, at ledelsen opdager noget mistænkeligt, mens intern revision er den tredjest hyppige. Andelen ligger stort set konstant år for år.

I den aktuelle sag fra Danske Bank var det ikke de normale rutiner og kontroller, der fik sagen til at rulle. Det gjorde en enkelt medarbejder i den estiske filial. Ofte mødes en whistleblower med stor skepsis fra egen virksomhed, og i tilfældet Danske Bank blev henvendelserne da også ignoreret af topledelsen.

Store personlige omkostninger

De personlige konsekvenser for en whistleblower kan være store, og Howard Wilkinson har søgt både juridisk assistance og beskyttelse. Det afgørende her er, om navnet kommer frem i lyset, som det nu er sket. Wilkinson får hjælp af stjerneadvokaten Stephen M. Kohn, direktør for The National Whistleblower Center i USA, der som noget af det første kontaktede de estiske myndigheder, SØIK og justitsminister Søren Pape (K) med et budskab, der ikke var til at tage fejl af. Myndighederne i både Danmark og Estland skal sikre, at Howard Wilkinson ikke bliver udsat for hævn eller krænkelser af hverken privatliv eller andre rettigheder.

Der er eksempler på voldsomme personlige konsekvenser for folk, der har valgt at stå frem, og det er et voldsomt psykologisk pres. Ofte har whistleblowers svært ved efterfølgende at få job, og der bliver gjort meget for at spænde ben for dem.

I foråret formulerede departementschef Sophus Garfiel fra Økonomi- og Indenrigsministeriet sig særdeles markant til et internt morgenmøde om, hvordan embedsmændene kunne undgå at tildele aktindsigt. Hvad han ikke vidste, var, at en medarbejder optog en lydfil med, hvad han sagde. Også den tidligere miljø- og fødevarerminister Esben Lunde Larsen (V) oplevede at blive optaget uden at vide det. I begge tilfælde blev medierne kontaktet.



HENRIK ØRHOLST

Cand.oecon. fra Aarhus Universitet,
redaktør for VL Nyt
og ekstern lektor ved CBS.

Senest blev adm. direktør Michael Valentin fra Akademikerne A-kasse afskediget efter et internt tip til bestyrelsen. Det er ikke kommet frem, hvad den konkrete anledning var.

Udbredt tradition, men ikke i Danmark

At det er en brite, der viste sig at være whistleblower i Danske Bank-sagen, er ikke overraskende. Whistleblowerfunktionen har været kendt i mange år i Storbritannien og USA. Derfor har flere store virksomheder og institutioner en decideret whistleblowerfunktion, således at medarbejdere har et sted at henvende sig, hvis virksomheden går over stregen. Det kan være en intern funktion, eller det kan være en funktion, der ligger uden for virksomheden.

Briterne har derfor en mere udbredt tradition for at tage en sag op, hvor ledelsen eller virksomheden går over stregen. Men det er samtidig en balancegang. For hvem skal man være mest loyal over for: virksomheden eller samfundet? Det handler i høj grad om normer og kultur.

I britiske virksomheder er der større forskel mellem ledelse og medarbejdere, og derfor er der i større grad end herhjemme et 'naturligt' modsætningsforhold. Danske medarbejdere er tættere på deres arbejdsgiver eller chef end briterne, og derfor er det mindre sandsynligt, at en dansker vil sætte foden ned, men i takt med at arbejdsmarkedet bliver globaliseret, ændres normerne langsomt. Sammenlignet med resten af verden skiller Danmark sig ud fra mængden.

Med den aktuelle udvikling i Danske Bank og den tidligere sag mod Nordea i forbindelse med offentliggørelsen af Panama-papirerne i 2016 er der kommet mere fokus på whistleblowerens rolle, og disse sager har medført, at ikke mindst Danske Bank har fået synliggjort funktionen både internt og eksternt.

Virksomhederne vil stadig forsøge at lægge låg på de fordækte sager. Og netop derfor er der brug for endnu højere grad af beskyttelse af whistlebloweren. Ikke mindst når vedkommende vælger at stå frem offentligt •



Kommunikationschef til Dansk Metal

Ansøgningsfrist: 19-10-2018



Aarhus Universitetshospital

Direktør for økonomi og driftsoptimering til udvikling af fremtidens Aarhus Universitetshospital

Ansøgningsfrist: 24-10-2018

COPENHAGEN EU OFFICE

Region Hovedstaden søger EU-konsulenter til Copenhagen EU Office i Bruxelles

Ansøgningsfrist: 14-10-2018



KØBENHAVNS KOMMUNE

Direktør til Sundheds- og Omsorgsforvaltningen i Københavns Kommune

Ansøgningsfrist: 10-10-2018



Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering

Funktionsleder til direktionssekretariatet i Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering

Ansøgningsfrist: 21-10-2018



Customer Relations Director til KMD Sundhed og Social

Ansøgningsfrist: 20-10-2018



HOLSTEBRO KOMMUNE

Projektleder til IT- og Digitaliseringsafdelingen

Ansøgningsfrist: 19-10-2018



Altingets researchredaktion søger universitetspraktikant

Ansøgningsfrist: 07-12-2018



ANSVARSHAVENDE CHEFREDAKTØR, Jakob Nielsen, jn@mm.dk, TVÆRGÅENDE CHEFREDAKTØR, Lisbeth Knudsen, lk@mm.dk. REDAKTIONEN: Laura Ellemann-Jensen, lej@mm.dk, Torben K. Andersen, tka@mm.dk, Andreas Baumann, aba@mm.dk, Thomas Hedin, th@mm.dk, Jesper Bernstorff Jensen, jeje@mm.dk, Claus Kragh, ckr@mm.dk, Klaus Dalgas, kd@mm.dk, Jens Reiermann, jre@mm.dk, Mikkel Lind Sorgenfrey, mls@mm.dk, Peter Hesseldahl, ph@mm.dk, Anders Rostgaard Birkmann, arb@mm.dk og Andreas Bay Larsen, anla@mm.dk. GRAFIK: Michael Hernvig, mhe@mm.dk og Jaqueline Paprika Sommer, jps@mm.dk. ABONNEMENT: Kontakt Martin Frost, 30736282, Rok Menhard, 42149803 eller Heidi K. Rasmussen, heidi@mm.dk. ANNONCESALG: Mandag Morgen læses af Danmarks førende meningsdannere i såvel den private som offentlige sektor. Kontakt NICHEHUSET, Bredgade 23, 1260 København K. T: 35 35 10 10. Eller email: hej@nichehuset.dk, www.nichehuset.dk/mandagmorgen.

Mandag Morgen udgives af Mandag Morgen ApS – et 100 pct. ejet datterselskab af Altinget v/ ejer og bestyrelsesformand Rasmus Nielsen. ADM. DIREKTØR: Per Mikael Jensen. Citater fra Mandag Morgen er kun tilladt med tydelig kildeangivelse. Kopiering er kun tilladt ifølge Copydan-aftaler. TRYK: KLS PurePrint A/S. ISSN: 0905-4332 (online: 2245-6058). Mandag Morgens udgivelser bygger på et etisk regelsæt, der kan læses på www.mm.dk. Læs mere på [Mandag Morgens hjemmeside](http://MandagMorgens.hjemmeside), mm.dk. med adgang til Arkiv, Videnbank, MM data m.v. Mandag Morgen, Ny Kongensgade 10, 1472 København K, tlf. +45 3393 9323.

Vær med til at sikre din virksomhed mod hackerangreb

Fire nye kurser klæder dig og din virksomhed på til at håndtere de stigende krav til it-sikkerhed, så I kan beskytte virksomhedens netværk og data mod cyberangreb.

Virksomheder bliver i hastigt stigende grad angrebet fra alle sider af it-kriminelle. Det er ikke tilstrækkeligt, at virksomhederne har avanceret teknologi og firewalls til at beskytte deres værdifulde data.

Flere oplever, hvordan et øjeblikks uopmærksomhed i en travl arbejdsdag kan føre hackere ind bag firewalls og forsage brud på sikkerheden, hvorved følsomme data ender i forkerte hænder.

DTU tilbyder fire kurser i Cyber Defence, der fokuserer på, hvordan man implementerer og vedligeholder et sikkert it-system samt hvordan ledelsen tager ansvar. "Set i lyset af danske virksomheders stigende udfordringer med cybertrusler og krav til datasikkerhed er det kun naturligt, at DTU tilbyder videreuddannelse, der kan sikre medarbejdere på alle niveauer de rette kompetencer til at håndtere denne udfordring", siger direktør og vicedekan Lars D. Christoffersen, DTU Diplom.

1

Cyber Defence og Ledelsesansvar

- for dig, der har brug for at få stillet skarpt på de organisatoriske aspekter og det ledelsesmæssige ansvar, der er forbundet med at vedligeholde virksomhedens sikkerhed og ansvar i forhold til kunder, myndigheder og andre interessenter.

5 ECTS

2

Sikker implementering af systemer

- for dig, der træffer de væsentlige teknologivalg og beslutninger om informationsarkitektur, som muliggør sikre systemer. Her bliver du klædt på til at opbygge sikre netværk og databaser kombineret med viden om strategier for beskyttelse af data.

5 ECTS

3

Netværksforsvar og angrebshåndtering

- her opnår du viden om de tekniske aspekter af sikkerhed og trusler. Du lærer at identificere, lokalisere og forebygge angreb, og modulet vil gå i dybden med kryptografi, opsætning af firewall og datagenerering. Der er også fokus på lovgivning og gennemsyn af regler samt gennemførelse af audits.

5 ECTS

4

Cyberadfærd i organisationer

- et morgen- eller fyraftensmøde om cyberadfærd afviklet i din virksomhed. Der er en række konkrete råd at hente, og målet er at gøre dig opmærksom på, hvordan du skal forholde dig til daglige digitale udfordringer og undgå at gå på kompromis med it-sikkerheden.

HALVDAGSSEMINAR

Cyber Defence - vær på forkant med cyber-sikkerhedsløsninger!

Styrk dine kompetencer inden for cyber-sikkerhed, og bliv et stærkt aktiv til at opbygge og beskytte virksomhedens netværk og data.